



BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
7 H
34

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in Libro XI. Parte prima Theatri Veritatis, & Iustitiæ.

De Legatis.





ROMÆ, M. DC. LXXIX.

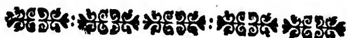
Typis Bartholomæi Lupardi Impressoris Camer. & Vatic.

Superiorum Permissu.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Vicesg.



Imprimatur,

Fr. Raymundus Capisuccus Ordinis Præd. Sac. Pal. Apost. Mag.

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hoc Lib.XI. Par.I. de Legatis.

I.

De legatorum validitate, eorumque operatione, compræhensione, & interpretatione, *à num.1.ad 32.*

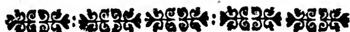
I I.

De legatorum priuilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus, pro eorum assequutione competentibus, *à num. 32. ad 42.*

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Viceſg.



Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſuccius Ordinis Præd. Sac. Pal. Apoſt. Mag.

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hoc Lib.XI. Par.I. de Legatis.

I.

De legatorum validitate, eorumque operatione, compræhensione, & interpretatione, *à num.1.ad 32.*

II.

De legatorum priuilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus, pro eorum assequutione competentibus, *à num. 32. ad 42.*

III.

De legatorum diminutione, seù contributo, quando hæreditas omnibus idonea non sit, ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia cessatione, seù caducatione, vel caducitate, *à num.42.ad 67.*

IV.

De legatis pijs, eorumquè priuilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate; Et de facultatibus exequutorum testamenti, ac illorum, qui sint de iure exequutores, vt sunt Episcopus, vel Fabrica S. Petri, & de istius facultatibus, *à num.67.ad 78.*

SVMMARIVM.

I.

1 Q*Vando existente valido, ac perfecto testamento corruant legata.*

2 De

2 *De* Senatus Consulto Liboniano *in sibi ipsis adscribentibus.*

3 *An à validitate testamenti liceat arguere ad validitatem legatorum.*

4 *Quandoque legata debentur etiam à successore ab intestato, & quando.*

5 *Minores requiruntur solemnitates in legatis, quam in testamentis, & quæ sit differentia.*

6 *Accessoria, sunt legata, quæ tamen stare possunt sine testamento, quod est principale, & quando.*

7 *An pecunia numerata, & merces veniant sub legato mobilium, & de qua specie monetæ legatum intelligatur.*

8 *Quid de legato generis, de quibus speciebus intelligatur.*

9 *In legato generis, cuius sit electio.*

10 *An possit eligi melius, vel deterius.*

11 *In dubio, an pro hærede, vel pro*

legatario fieri debeat, lata vel stricta interpretatio.

12 *Quis præsumatur magis dilectus, an hæres, vel legatarius, distinguitur.*

13 *Quando censeatur de solo vsufructu, vel etiam de proprietate.*

14 *Quando dicatur purum, vel conditionale, & quando ætas, vel tempus, seù casus faciat conditionem.*

15 *Quid veniat sub legato domus, vel prædij, &c.*

16 *Factum pluribus de annua, vel menstrua præstatione, an intelligatur distributiuè pro singulis, vel vnica summa pro omnibus.*

17 *An censeatur ad vitam tantùm, vel sit perpetuum, & transmissibile.*

18 *Iniunctum hæredi, an censeatur de primo tantùm, vel etiam de vlterioribus.*

19 *Factum filijs, vel filiabus alicuius, de quibus intelligatur.*

20 *De*

20 *De legato facto illis de familia, certam ætatem, vel qualitatem habentibus pro subsidio studiorum, quomodo sit intelligendum.*

21 *Certa designatio in legatis, an stet taxatiuè, vel demonstratiuè, & quid in hoc operetur fauor piæ causæ.*

22 *Quando res legata non est in commercio, vel est aliena, an præstanda sit æstimatio.*

23 *Factum simpliciter de aliqua re, an de tota, vel de solo iure testantis.*

24 *Collatum in arbitrium, seù voluntatem an valeat, & quomodo præstandum.*

25 *Legatum vsusfructus, an resoluatur in proprietatem.*

26 *Vel an importet solùm alimenta.*

27 *Et an totus vsusfructus debeatur, vel solùm pars, alia parte debita proprietario.*

28 *Ex obseruantia recipit restrictionem, vel interpratationem.*

29 *De legato habitationis, vel facultatis habitandi, & de differentia.*

30 *De legato vsus aliquorum bonorum.*

31 *Quod super his, & similibus non detur certa regula, & quarè, &c.*

II.

32 *De hypotheca, quæ competit pro legatis.*

33 *Creditores defuncti etiam in sola actione personali vincunt legatarios.*

34 *Legatarij autem in bonis defuncti vincunt creditores hæredis.*

35 *Ad quid prosit hypotheca, de qua num. 32.*

36 *De eodem, & de beneficio separationis bonorum.*

37 *An dicta hypotheca competat pro legatorum fructibus, & accessionibus annuis.*

38 *Ratione hypothecæ remanet proficuum legatum, quod debitor faciat*

ciat creditori, seù pater de legitima, vel de dote.

39 *An, & quando pro legato competat via executiua.*

40 *An pro legato debeantur fructus, vel vsuræ, &c.*

41 *An, & quando legatum censeatur factum animo compensandi.*

III.

42 *Ex quibus causis legata diminutionem patiantur.*

43 *Falcidia potest, & solet prohiberi etiam tacitè.*

44 *De priuilegio piæ causæ in hac materia falcidiæ.*

45 *Quando hæreditas omnibus legatis idonea non est, fit diminutio per contributum, &c.*

46 *Fallit ex diuersa testantis voluntate etiam coniecturata, & quando hæc adesse dicatur.*

47 *Quid in legatis ad pias causas, an veniant in contributum.*

48 *Et quid inter legata speciei, & illa quantitatis.*

49 *De quæstionibus ademptionis, vel reformationis.*

atque

atque exequutionem percutiat.

59 *De effectibus transmissionis, vel caducationis exindè resultantibus.*

60 *Legata fideicommissis particularibus exæquata sunt, ideoque dispositæ in fideicommissis, legatis congruunt.*

61 *An, & quando legatum capi possit propria auctoritate, vel à manu hæredis capi debeat.*

62 *Onera, quibus res legata subiaceat, an ad hæredem, vel ad legatarium pertineant.*

63 *An in legatis debeatur euictio.*

64 *Quando legatum ab vno factum censeatur in exequutionem voluntatis alterius.*

65 *De ademptione, quæ resultet ab alienatione rei legatæ, & de subrogatione rei quæsitæ ex pretio.*

66 *An legatarius quotæ bonorum concurrat cum hærede in supportatione onerum hæreditariorum; Et de cessatione legati ob cessantem legandi causam,*

putà tutelam, vel educationem, &c.

I V.

67 *In fauorabilibus à legatis prophanis ad pia, intrat generale argumentum, vt quod prophanis conceditur, pijs quoque competat.*

68 *In ijs, quæ voluntatis imperfectionem respiciunt, pia causa nullum habet priuilegium, quod in eiusdem voluntatis interpretatione cadit.*

69 *Priuilegium consistit in ijs, quæ pendent à solemnitatibus.*

70 *Vel alijs, quæ à iuris positiui prohibitione vel dispositione pendeant.*

71 *De effectibus, seu priuilegijs piorum legatorum.*

72 *De incapacitate legatarij, quando adsit.*

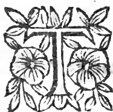
73 *Data incapacitate legatarij, cui nam pium legatum debeatur, & de auctoritate Episcopi.*

74 *De facultatibus Fabricæ S. Petri.*

75 De

I.

De legatorum validitate, & operatione, eorumque comprehensione, vel interpretatione; Et quando sint reiterabilia, cum tractu successiuo.



1 Estamenti validitate, ac perfectione præsuppositis, nulla cadit quæstio validitatis legatorum, quæ in eo continentur; Nisi legatarij incapacitas, vel aliqua particularis circumstantia, contrarium suadeat, quia nempè error, seu falsum præsuppositum accedat,

Siuè

Siuè quod ad fauorem scriptoris testamenti, sua manu, ac sibi ipsi legatum conscripserit,
2 adeoùt *Liboniano Senatusconsulto* locus fiat, eiusquè non intret limitatio. A.

His etenim, vel similibus circumstantiis non accedentibus, ex quibus legatum in testamento, quamuis valido, ac perfecto contentum, inutile sit; A testamen-
3 ti validitate, ad illam legatorum, quæ in eo continentur, arguere, licitum est, non autem è conuerso, à legatis ad testamentum; Legata etenim, ab intestato etiam valere possunt, atquè per intestatum hæredem quoquè præstanda sunt.

Vbi nempè ex causa exhæredationis, vel præteritionis, aut per inofficiosi quærelam, testamentum corruat, seù aliàs, non
4 sortiatur effectum; Quoties tamen de

A. *De materia Sen. Conf. Liboniani de sibi adscribentibus sub tit. de testam. disc. 8.*

de præteritione ignoranter, vel de exhæredatione ex falso præsupposito facta non agatur, adeoùt verisimiliter deficientis voluntatis ratio accedat, etiam legandi, eo modo quo in ipsa præteritione, vel exhæredatione viget. B.

Ac etiam quia, minor in legatis, quàm in testamento solemnitas requiritur, cum istud se-
5 ptem idoneos testes, aliasquè solemnitates, prò eius diuersa qualitate exigat, legata verò, per codicillos, aliamuè simplicem vltimam voluntatem, cum solo numero quinque testium, tot non desideratis solemnitatibus, relinqui possint. C.

Hinc proindè, accessoriorum regula, non semper tuta est, vt scilicèt, ea corruant, principali
6 corruente, quoniam, & si legata

par-

B. *Eodem tit. dè testam. disc. 57. & seqq. & sub tit. de fideicommiss. disc. 181.*

C. *sub tit. de testamen. pluries.*

partes acceſſoriæ ſint teſtamenti, adhùc tamen, eo corruente, ipſa firma remanere poſſunt, quoties teſtamenti defectus naturalis non ſit, ex mentis ſcilicèt infirmitate, vel deficientia, vndè propterea in vniuerſam diſpoſitionem, ille influat.

Super legatorum autem operatione, vel comprahenſione, ſeù interpretatione, maiores, ac frequentes in foro quæſtiones ca-
7 dunt; Putà an pecunia numerata, vel merces, aliaquè, auri, & argenti pretioſa mobilia, ſeù debitorum nomina, ſub legato mobilium cadant; Idquè (neglecta opinionum veritate in abſtracto), veriùs eſt, vt certam regulam generalem, cuicumquè caſui applicabilem non recipiat, ſed tanquam facti, ac voluntatis quæſtio, ex ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantijs, atque voluntatis argumentis, illo præſertim veriſimilitudinis, deciſionem recipiat; Ideoquè non eſt ſub compendio expli-

explicabile, sed in sua sede videndum est. D.

Aût de qua monetæ specie legatum intelligendum sit, vbi plures species adsint. D.

Idemquè super legato earum rerum, quæ sint generis, ad certam speciem non redacto, de quibus scilicèt intelligendum veniat, adeoùt peremptio earum, quæ in hæreditate erant, legatarij periculo cedere debeat, necnè. E.

8 niat, adeoùt peremptio earum,

Siuè cuius esse debeat electio, an hæredis, vel legatarij; Et quatenùs, vni, vel alteri competat, super modo illam faciendi, an scilicèt eligi valeat melius, vel deterius respectiuè, siuè potiùs mediocre sit eligendum; Id etenim plures recipit distinctiones, præsertim circa res inanimatas, quas etiam deteriores habere expedit, & res inanimatas, quas deteriores potiùs

D. *hoc tit.disc.4.cum pluribus seqq.*
D. *hoc tit.disc.40.*
E. *hoc tit.disc.11.*

potiùs expedit non habere, quàm habere, cum alijs distinctionibus, de quibus pariter in sua sede videndum est. F.

In dubio autem, circa præmissa, aliaquè similia, cuius fauore potiùs interpretatio facienda sit, an scilicèt lata, & benigna, fauo-
11 re legatarij, vt plus obtineat; Vel stricta, & rigorosa fauore hæredis, vt quò minùs censeatur grauatus; Veriùs est, vt à prædilectione pendeat decisio; Si enim facti qualitas maiorem ergà hæredem suadeat prædilectionem (in dubio præsumendam), stricta fiat interpretatio, secùs autem è conuerso, vbi ea sit maior ergà legatarium. G.

Quæstione cadente super hac dilectione, quando vni potiùs,
12 quàm alteri eius præsumptio assistat, vbi præsertim filiorum, & piæ causæ fauor concurrat, siue de

F. *hoc tit.disc.12.& 13.*
G. *dicto disc.4. & seqq. & disc.12.& seqq.& pluries hoc tit.*

de eiusdem piæ causæ concursu, ex diuerso hæredis, & legatarij titulo respectiuè agatur; Idquè certam non recipit regulam, cum pro facti qualitate, decidendum sit; Potissimè autem, si alia vrgeant argumenta, quæ simplici iuris præsumptioni ex generalibus propositionibus resultanti, præponderare debent.

Super legatorum interpretatione plures aliæ frequenter cadunt
13 quæstiones; Præsertim an factum censeatur de vsufructu tantùm, vel etiam de proprietate; H. Siuè quando dicatur purum, atque ab initio perfectum, ad certum
14 tempus, vel casum, dilata solùm exequutione; Vel potiùs censendum sit conditionale, adeoùt tempus, vel casus, legati substantiam percutiat, illudquè conditionale reddat, ad effectum caducationis, ac alios ex conditionali imperfecta dispositione resultantes. I.

Aut

H. *hoc tit. disc. 3.*
I. *hoc tit, disc. 58. & 59. & disc. 3.*

Aut quæ, sub alicuius domus,
vel prædij legato veniant, an
15 scilicèt aliæ officinæ, aliauè prædia, quæ materialiter diuersa
sint, ex destinatione tamen, seù
disponentis voluntate, sub ea re
veniant, quæ in legatum deducta
est. L.

Siuè an legatum pluribus de eadem annua, vel menstrua præsta-
16 tione factum, distributiuè in singulis intelligendum sit, vel potiùs,
eadem summa, inter omnes repartiri debeat. M.

Vel, an idem annuum, vel
menstruum legatum, ad vitam
17 tantùm factum censeatur, vel ad
hæredes, cum tractu successiuo transmisibile sit. N. Aut pri-
18 mo tantùm hæredi, non autem
alijs successiuè venientibus iniunctum. O.

Seù circa personas, sub aliquo
gene-

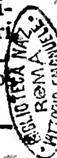
L. *disc.7.cum seqq.hoc eodem tit.*
M. *hoc tit.disc.33.*
N. *eodem disc.33.& 45.*
O. *hoc tit.disc.34.& 42.*

generico, siuè collectiuo nomi-
19 ne explicatas, quia nempè alicuius filijs, vel filiabus, certùm, vel incertùm subsidium, relictum sit, de quibusnam intelligendum sit. P.

Siuè vbi legatum fiat illis de familia certam habentibus qualita-
20 tem, vel ad certum effectum, puta studiorum, & an sit vnicum, vel reiterabile. Q.

Potissimè autem, ac frequentiùs disputare contingit, vbi certa de-
21 signatio facta sit, vndè generis, vel quantitatis legatum præstandum sit, an taxatiuè, vel demonstratiuè facta censeatur; Et quid in hoc piæ causæ fauor operetur, ac speciale habeat. R.

Atquè si res legata in libero commercio, liberauè testantis dispositione non sit, adeoùt præstari
22 non possit, vel non debeat, an inutile remaneat legatum, vel potiùs



P. *hoc tit.disc.16.& seqq.*
Q. *Hoc tit.disc.36.*
R. *hoc tit.disc.14.& 27.*

tiùs in æstimatione sit adimplendum. S.

Factumquè simpliciter de re,
23 an de tota intelligendum sit, vel de ipsius testantis portione, vel iure. T.

Collatumuè ad legatarij, vel hæredis, aut tertij arbitrium, seù
24 voluntatem, an vtile, vel inutile sit; Et quatenùs vtile, quomodo arbitrium sit interponendum, cum similibus ambiguis dispositionibus, claram, ac certam legem ipsius disponentis non habentibus. V.

Vt etiam contingat in ijs legatis, quæ de vsufructu facta sint,
25 an scilicèt de vero formali, vel etiam causali, qui proprietatem importat; X. Siuè vbi etiam de
26 solo formali, an ipsum verum importet, vel potiùs in alimenta reso-

S. *hoc tit.disc.*1.*&* 2.
T. *ibidem proximè*.
V. *hoc tit.disc.*10.
X. *tit.de seruit.pluries.*

resoluatur; Y. Seù an de sola
27 portione intelligendum sit, alia
portione hæredi, vel proprieta-
rio reseruata; Z. Vel an ab ob-
28 seruantia interpretationem reci-
piat.

Idemquè in legato habitationis,
quando scilicèt veram, ac forma-
29 lem habitationis seruitutem im-
portet, vel potiùs facultatem ha-
bitandi; A. Siuè in legato vsus
aliquarum rerum, earum præser-
30 tim, quæ personæ ornamentum
concernant, quomodo intelligen-
dum sit.

Super his autem, ac similibus,
vtpotè, facti potiùs, quàm iuris
quæstionem redolentibus, certa,
& determinata regula generalis,
31 cuicumquè casui applicabilis, non
de facili statui potest, cum ex sin-
gulorum casuum qualitate, & cir-
cumstantijs, varijsquè distinctioni-
bus,

Y. *hoc tit.disc.39.& de Seruit.disc.50. cum duobus seqq.*
Z. *hoc tit.disc.31.& de Seruit.disc.55.*
A. *sub tit.de Seruit.disc.65.& 66.*

bus, decisio pendeat, ideoquè proprias sedes, in casus occurrentia adire oportet. B.

I I.

De legatorum priuilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus pro eorum assequutione competentibus.

ILlud præcipuum legatis à iure nouo priuilegium concessum est, quod lex antiqua non concedebat, hypothecæ scilicèt legalis,
32 quæ tacita vulgò dicitur, ad differentiam expressæ, sub qua conuentionalis explicatur. C.

Quamuis enim in concursu legatariorum, & creditorum ipsius disponentis, hoc priuilegium nullius
33 operationis videatur, cum semper creditores, vtpotè causam onerosam

B. *Locis supra citatis.*

C. *hoc tit. disc. 37. & 49. & de Credito disc. 7. & in alijs.*

rosam fouentes, quamuis chirographarij tantùm, vincant legatarios.

Atquè in alio concursu legatariorum, & creditorum hæredis, quamuis expressam, vel tacitam hypothecam habentium, potior sit
34 legatariorum conditio in bonis defuncti ex beneficio separationis bonorum, quòd ab eadem antiqua lege conceditur priusquàm à moderna hoc priuilegium tribueretur. D.

Adhùc tamen proficuum, nimiumquè operatiuum est, vt legatarius suas exercere valeat actiones contrà tertios bonorum posses-
35 sores, in quos ex particulari titulo dominij, bona per hæredem, citrà fraudem, ex onerosa, & correspectiua causa translata sint, cum cessante hypothecæ beneficio, sola personalis actio non de facili remaneat experibilis contrà tertium, quoties illud non intret

D. *tit. de credito disc.27. & de feud. disc.78.*

edictum, quod ad fraudes tollendas à lege prodijt E; Siuè, quod firmiora ità remanent legatario-
36 rum iura, exempta à faciliori præscriptione, alijsquè limitationibus, ex quibus beneficium separationis bonorum inutile remanere solet.

Quæstione cadente, an prò ijs legatis, quorum sors, fructuum,
37 vel annualium accessionum cum tractu successiuo productiua sit, non solùm pro sorte, sed etiam prò fructibus, vel annualitatibus decursis, bona testantis eidem hypothecæ subiaceant, cum potioritate, vel beneficio separationis bonorum aduersùs creditores hæredis, vel tertios, in quos ex præfato particulari titulo dominij translatiuo, bona distracta sint.

Licèt autem id aliquam opinionum varietatem habeat; Veriùs tamen, ab ea distinctione determina-

E. *tit. de feud. disc. 78. & sub dicto tit. de credit. pluries.*

minationem recipit, vt attendendum sit; an ipsæ accessiones, vel annualitates, ità per testatorem demandatæ sint, vt ipsius legatum contineant, de eius bonis implendum; Vel potiùs id iniunctum sit hæredi, qui ex bonorum fructibus implere debeat, vt primo casu, bona defuncti affecta sint, ipsaquè hæreditas debitrix existat; Secùs autem in altero. F.

Ex hoc autem legali priuilegio resultat, vt inutile non sit legatum, quod debitor creditori faciat de eo quod debet, cum ità
38 proficuus resultet effectus istius hypothecæ, seù processus exequutiui, aliàs non competentis; Vt præsertim praxis frequentior docet in legato, quod parens liberis faciat legitimæ, vel dotis congruæ, seù de paragio, cum veriùs sit prò vno, vel altero legali debito hypothecam à lege tributam

F. *hoc tit. disc. 37. & 49.*

non esse, illam verò ex legato resultare. G.

Super processu exequutiuo, an pro legatis competat, in iure non est expresè decisum, ideoquè variæ desuper habentur opi
39 niones, quarum negatiuam Rota Romana, ob quamdam antiquitatis reuerentiam, tenet; Alia verò Romanæ Curiæ Tribunalia, magisque communitèr illa aliarum ditionum, affirmatiuam, verè probabiliorem, sequuntur, pro viæ exequutiuæ competentia. H.

Cum ea tamen moderatione, vt contra hæredem in eodem testamento scriptum, id procedat, cum eidem facultas non detur sui auctoris factum impugnare, eiusquè respectu, res iudicata sit, atquè probatio probata, illa dispositio, ex qua ipse suum ius metitur; Secùs autem, vbi de intestato hærede agatur, qui rescisso,

G. *dicto tit.de feud.disc.78.*
H. *hoc tit.disc.6.*

scisso, vel annullato testamento ex capite inofficiositatis, vel ex alio defectu, qui in legata non influat, ad eorum implementum adhùc teneatur.

Siuè vbi de eodem testamentario agatur, qui directè sui auctoris factum non impugnet, sed aliam iustam habeat causam, seù probabilem dubitationem, denegandi legati solutionem, quia nempè interpræstationis, vel compræhensionis, aut non impletæ conditionis, siuè caducationis, vel incapacitatis, vel insufficientiæ quæstio cadat, super qua Iudicis determinatio prodierit, à qua potiùs, quàm à iudicio defuncti hæres credat se grauatum, ideoquè appellet. I.

Fructuum, vel accessionum quæstiones, inter hæredes, & legatarios
40 frequenter forus audit, cum consueta opinionum diuersitate.

Illa tamen probabilior distin-

I. *eodem disc.6.hoc tit.*

ctio est, ex qua decisio pendet, inter legata, quæ de specie sint, ac alia quantitatis, vt primo casu, fructus ab instanti mortis testatoris, tanquam sequela dominij, ad legatarium pertineant, tanquàm dominum (cui proindè rei vendicationis actionem lex concedit); Nisi ea in hærede, vel in alio possessore concurrat bona, vel media fides, quæ à perceptorum, & consumptorum restitutione excuset.

In altero autem casu, in quo de legato quantitatis agatur, (præsupposita mora regulari, vel irregulari, sine qua, interesse, vel vsurarum obligatio non datur), lex ciuilis, fauore pupilli, vel piæ causæ, seù alterius priuilegiatæ personæ, vel causæ, accessionum, vel vsurarum cursum concedit.

Contrarium verò lex canonica statuit, cui propterea in hac vsuraria materia, lex ciuilis vbique in laicali etiam foro cedere debet, vt aliud interesse non debeatur, nisi

illud,

illud, quod suadeat ratio lucri cessantis, vel damni emergentis, vel altera non impleti mandati, quod per testatorem hæredi sit iniunctum, vt in vsurarum sede aduertitur.

Quinimò, vt neque ipsius testantis lex, vel ordinatio huiusmodi accessiones licitas reddere valeat; Nisi vbi prohibita interim facultate legatario, sortem principalem petendi, ipsæ accessiones, in legatum deductæ dici valeant; Secus autem, vbi legatum peti potest, eiusque actio sit experibilis. L.

A debitore creditori legatum, quod factum sit, an compensandi cum debito præsumptionem habeat, vel potius vtrumque debitum sit, sub frequenti quæstio-
41 ne cadit; Ea verò illam genericam recipit distinctionem inter debitum necessarium, & volunta-

 rium,

L. *de hac materia fructuum, vel vsurarum legati sub tit. de vsur. disc. 29. cum duobus seqq.*

rium, vt in prima ſpecie, compenſandi præſumptio cadat, non autem in altera; Niſi contrariæ voluntatis expreſſa, vel præſumpta probatio accedat, in cuius caſu, tam vna, quàm altera pars diſtinctionis ceſſat, cum legis præſumptiones, ac regulæ, teſtantis voluntati perpetuò cedant; Ideoque certa deſuper ſtatui non poteſt regula, cum à facti ſpeciali qualitate pendeat, quando probationes, vel præſumptiones, & argumenta, concludant, necnè.

Neceſſaria verò cauſa, ea eſt, quæ citrà voluntarium factum hominis, à legis obligatione manet, ſecùs autem, vbi neceſſitas à voluntate initium trahat, cum tunc voluntaria cenſenda veniat; Quæſtione cadente in lucris dotalibus, quæ, etiam abſque expreſſa partium conuentione, ex Statutis, ac legibus municipalibus manent an ſcilicèt, neceſſariam, ideſt legalem, vel potiùs voluntariam, ideſt conuentionalem cauſam redoleant,

iure

iure implicitæ voluntatis à lege municipali subintellectæ; Idque opinionum varietatem habet; Ea verò in Romana Curia recepta videtur, quæ voluntariæ causæ id refert, ideoque compensationem excludit; Alibi verò diuersa retinetur opinio, ideoque cum ea procedendum est, quæ in loco recepta sit. M.

I I I.

De legatorum diminutione, seu contributo, quando hæreditas omnibus idonea non sit; Ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia cessatione, seu caducatione, vel caducitate.

DVplici ex causa, legata diminutionem pati solent, adeoùt

M. *de hâc materia compensationis legati cum debito, vel lucro hoc tit. disc. 15. & tit. de dote, disc. 99 & 120. ac etiam sub tit. de credito.*

in parte illorum sequatur implementum; Vel quia hæreditas, detracto ære alieno, seù legitima filiorum, omnibus legatis idonea
42 non sit, quamuis falcidiæ detractio non intret; Vel quia hæc detractio eamdem causet diminutionem.

Rarus autem est huius posterioris detractionis casus, cum penè pro communi stylo, hæc detractio soleat expresse prohiberi; Quinimò, etiam tacitè, & coniecturaliter ista prohibitio admit-
43 tatur, quamuis leues essent coniecturæ, ob præmissam frequentiorem consuetudinem, ac etiam ob nouissimam introductionem beneficij inuentarij, ob quam cessasse videtur ea ratio, quæ huius detractionis causa fuit. N.

Siuè quia, pro frequentiori vsu, legata concipi solent fauore piæ causæ, quæ ab hac detractione exempta est; Cadente quæstione, an

N. *tit. de legitim. & detract. disc. 32. & 34.*

an hoc priuilegium, aduersùs
44 aliam æquè priuilegiatam piam causam locum habeat, quod varias habet opiniones; Probabilius autem videtur, vt priuilegium quoque intret. O; Adhùc tamen quandoque, præmissis, vel similibus limitationibus cessantibus, hæc detractio legatorum diminutionem producit.

Siuè igitur, vno, siuè altero modo, integrum omnium legatorum
45 implementum sequi non valeat; Regula est, vt omnes per contributum, seù per æs & liberam, ac pro rata, iuxtà arithmeticam computationem, talem diminutionem pati debeant; *Nisi* ex disponentis voluntate aliqua legata exempta sint ab hoc contributo.

In hoc itaque, vbi expressa sit voluntas nulla cadit quæstio, cum
46 ista non sit iuris, sed facti, ac voluntatis; Cadentibus quæstionibus quando id, ex coniecturata, seù præsumpta voluntate deduci

---

O. *eodem disc.34.de detractione.*

prætendatur, quod certam non recipit regulam generalem cuicumque casui applicabilem, cum iuxtà generalem omnium coniecturalium quæstionum naturam, in singulis casibus, ex eorum indiuiduis circumstantijs decisio pendeat; Potissimè verò, vbi legatum non omninò voluntariam, sed necessariam, vel quasi, causam habeat; Quia nempè ad conscientiæ exonerationem; Siuè ad antidoralem remunerandi obligationem, aliamuè causam, quæ aliquam habeat specialem rationem, legatum referri valeat, discretè ab alijs, quæ affectionis voluntarium habeant motiuum; Siuè vbi ratio sanguinis, vel alia, specialitatem aliquam inducat.

Quæstione cadente, an generaliter pia causa in concursu prophanæ hanc habeat specialitatem, vel potiùs æquale contributum inter pia, & prophana legata intret; Idque varias habet opiniones, diuersasque recipit distinctiones
47

nes

nes in propria sede recensitas, non de facili sub compendio explicabiles.

Alia etiam quæstione inter æquè pia, vel æquè prophana legata cadente, vbi diuersa sit legatorum conditio, seù qualitas, quia nem-
48 pè alia sint specierum, alia verò quantitatis, quod pariter varias habet opiniones, diuersasque recipit distinctiones, à quibus decisio pendet; Adhùc tamen verisimilis, vel aliàs coniecturata voluntas, totum facit. P.

Ademptionis item, vel reformationis quæstiones frequenter cadunt certam non recipientes regulam, nisi eam, vt in dubio præ-
49 sumendæ non sint, omnisque pro earum exclusione capi debeat interpretatio; In reliquis etenim, totum est facti, ac voluntatis, ex facti qualitate decidendum. Q.

Vbi

P. *de his omnibus in materia contributi hoc tit. disc. 35.*

Q. *de hac materia ademptionis hoc tit. disc. 32. & disc. 49. cum seq.*

Vbi verò geminata eiusdem
testatoris dispositio accedat ergà
eumdem legatarium, frequentio-
res cadunt quæstiones, an scili-
50 cèt posterior, prioris ademptì-
ua, seù impletiua, vel potiùs ac-
cumulatiua sit, adeoùt vtrumque
legatum debeatur; Siuè vbi dispo-
nens, qui superuiuat, ergà legata-
rium alium per actum inter viuos
51 liberalitatis, ac beneuolentiæ
actum exerceat, illumque finem
impleat, ad quem vltima voluntas
directa sit.

Super his autem, ac similibus,
pariter certa compendiosa regu-
la statui non potest, cum totum
pendeat à singulorum casuum cir-
cumstantijs, ex quibus verisimi-
52 lis voluntatis probationes, vel ar-
gumenta resultent; Licèt enim
aliquæ generales desuper habean-
tur propositiones, an in vnica,
vel diuersa scriptura dispositiones
contineantur; Siuè an prior be-
neuolentiæ augmentum, vel de-
crementum intermedio tempore
receperit; Aut an vtraque eam-

dem habeat expressam, vel saltim implicitam causam, vel rationem; Vel an id, quod in vtraque continetur, sit reiterabile, atque multiplicationem admittat; Attamen istæ, similesque generalitates, benè operatiuæ sunt, vbi voluntas omninò incerta sit, vndè propterea, facti adiutorio cessante, cum regulis, ac præsumptionibus iuris, quæstionem decidere oporteat; Siuè vbi argumentis, & coniecturis hinc indè colluctantibus, quæstio sit de præponderantia, cui regularum iuris assistentia magnum præbet pondus, vel fomentum. R.

Caduci quoque, & caducitatis quæstiones cadunt; Notabili tamen differentia inter vnum casum, & alterum cadente, ad ef-
53 fectum substitutionum, & an ea,

R. *de his omnibus, & an secunda dispositio sit ademptiua, vel impletiua hoc tit. disc. 49. cum plur. seqq.*

ea, quæ in legato continentur; ab hæreditate auulsa censeantur, vel potiùs adhùc in ea existant; In casu etenim caducationis ista posterior pars verificatur, secùs autem in casu caducitatis, quæ præcedentem supponit acquisitionem, quam caducatio negat, ac si legatum factum non esset, ob longam diuersitatem effectuum, ex vna, vel altera specie resultantium, vt magis distinctè in sua sede aduertitur. S.

Ad id autem dignoscendum, eadem in legatis distinctio intrat, quæ in fideicommissis, alijsque vniuersalibus, etiam directis dispositionibus habetur; an scilicèt
54 modalis, vel conditionalis dispositio sit; Vbi etenim de conditionali agatur, quæ à conditionis purificatione perfectionem, ac essentiam recipiat, adeoùt acquisitionem impediat, eiusque principio se opponat, conditionis defectus, vel non implementum, siue culpo-

S. *hoc tit. disc. 29. & 30.*

culpoſum ſit, vel caſuale nil refert, ideoque caducationem cauſat; Vbi verò modalis, adeoùt iuris iam quæſiti amiſſionem, ſeù priuationem importet, cum ſpeciem pœnæ id redoleat, culpoſa contrauentio requiritur, vt locus fiat caducitati, cuius terminus intrat; Ideoque ad reſtitutionis in integrum, vel alicuius excuſationis præſidium confugere conceditur, quod priori caſu negatur. T.

Ad plures alios effectus iſta diſtinctio quoque nimiùm confert; Potiſſimè verò, vbi de ijs conditionibus agatur, quas lex repro-
55 bat, atque pro non ſcriptis haberi mandat, vt (exempli gratia) ſunt illæ, quæ viduitatem inducant, ſiue libertatis matrimonij, aut electionis vitæ religioſæ præiudicium contineant, cum facilius in caſu, quo reſolutiuæ ſint, quam

T. *hoc tit. diſc. 43. & 58. ſub tit. de teſtam. diſc. 73. & ſub tit. de fideic. diſc. 154.*

quam in altero quo ſint ſuſpenſiuæ, reijciantur, ac vitientur, in altero autem vitient; Ob eam notabilem differentiam, quæ inter iuris quæſiti amiſſionem, & quærendi impedimentum dignoſcitur. V.

Alter effectus eſt retrotractionis, pro reſtitutione ſcilicèt fructuum, ſeù totius emolumenti, quod interim perceptum ſit, vt in caſu conditionis intret, ſecùs ve-
56 rò in caſu modi, vt frequens diſputandi occaſio potiſſimùm præbet in ijs legatis, alijſque diſpoſitionibus; quæ ſub viduitatis præcepto vxoribus fiant, ſiue ad inſtar, in alijs, quibus eadem ratio congruat.

Maiores itaque deſuper, facti, ſeù applicationis, eſſe ſolent quæſtiones, quando ſcilicèt, in vno, vel altero caſu eſſe dicamur, quo-
57 ties non omninò clara, & expreſſa ſit voluntas, quæ omnes dirimit iuris quæſtiones.

Quam-

V. *locis proximè citatis.*

Quamuis autem desuper magna dignoscatur sensuum, siue opinionum varietas; Plerisque grammaticalibus verborum, vel clausularum, ac dictionum sensibus, vel legalibus significationibus principaliter inhærentibus, ideoque nimiùm quoque laborantibus super gerundiorum, ac participiorum, resolutionibus, cum similibus frigiditatibus, ac ineptijs.

Veriùs tamen est, vt rei veritas, vel substantia voluntatis attendi debeat, an scilicèt implementum, acquisitionis initio se opponat, illudque impediat, vel suspendat, siue lex ob disponentis voluntatem, suspensum, vel impeditum cum retrotractione fingat; Vel potiùs idem implementum acquisitionem subsequi debeat, illamque supponat velut necessarium antecedens, adeo-ùt iuris iam quæsiti contrauentio, pœnalem amissionem, seù priuationem causet. X.

Cum-

X. *locis proximè cit. & præsertim disc. 154. de fideicommiss.*

Cumque tempus, vel casus, ad duplicem effectum adijci soleat; Vel scilicèt, vt substantiam dispositionis percutiat, ideoque inte-
58 rim, quod eius purificatio sequitur, perfectionem impediat, atque conditionem facere dicatur; Vel solam exequutionem, eiusque dilationem, ipso actu ab initio puro, ac perfecto existente; Hinc propterea, inuoluta pariter quæstio est, an & quando mortis, vel ætatis, seù nuptiarum tempus, alteriusuè casus purificatio, conditionem faciat, necnè, quod ex varijs distinctionibus, non de facili sub compendio explicabilibus, decisionem recipit, ideoque in sua sede quoque videndum est. Y.

Atque hinc, transmissionis, vel respectiuè caducationis, alter effectus resultat, vt in casu quo substantiam percutiat, atque conditionem faciat, mors legatarij, quæ antè

Y. *hoc tit. disc.3.58. & seqq. & dicto disc.73.de testam.*

59 antè conditionis purificationem ſequatur, tranſmiſſionem impediat, atque caducationem inducat, niſi teſtantis voluntas aliud ſuadeat, ſecùs autem, vbi dilationem ſolùm, vel exequutionem concernat. Z.

Generaliter item lege fideicommiſſis particularibus legata exequante; Hinc ea, quæ in fideicommiſſorum ſede ſuper vulga-
60 ri, vel fideicommiſſaria, aliauè ſubſtitutionum ſpecie, vel ſuper caducitate, ſeù caducatione habentur, legatis quoque congruunt. A.

Amiſſionem quoquè legatorum, lex, in pœnam temeritatis induxit eorum, qui propria ſibi auctoritate ius dicunt, bonaque
61 legata capiunt, cum illa ab hæredis manu capi debeant; Niſi teſtator hanc tribuerit licentiam; Siuè legatarius abſquè vitio in rei legatæ poſſeſſione ſit, ex alio titulo,

Z. *Ibidem.*
A. *ſub tit. de fideicommiſſ.*

tulo, quem ſibi mutet, quod etiam abſque expreſſa declaratione factum eſſe, lex præſumit; Aut quod, Eccleſiæ, vel piæ cauſæ fauor eamdem tribuat licentiam; Seù quod certa detractionum incompetentia, vel canonica æquitas, inanem non permittat circuitum; Adhùc tamen, his, vel ſimilibus limitationibus ceſſantibus, vitioſa quidem reputatur poſſeſſio, vt legatarium non faciat hæredi legitimum contradictorem, non autem, vt hanc pœnam incurrat, raró, vel nunquam ad praxim redigi ſolitam, cum quælibet cauſa pœnam excuſet. R.

Diminutionis legati quæſtiones quoque inter hæredem, & legatarium oriri ſolent, quamuis hæreditas idonea ſit, neque de-
62 tractiones, legatorum integro implemento impedimentum præſtent;

R. *de his etiam ſub tit. de fideicom. & ſub tit. de iudic. ad materiam legitimi contradictoris.*

ſtent; Vbi ſcilicèt de legatis agatur ſpecierum, quæ cenſibus, alijſuè oneribus ſubiecta ſint, quæ illarum valorem, ſiuè vtilitatem minuant, an ad hæredem, vel ad legatarium ſpectent; Idque (ceſſante teſtatoris voluntate, cui ſemper deferendum eſt) ex oneris qualitate recipit determinationem; Vbi etenim merè reale ſit, vt in canonibus, ac liuellis, vel cenſibus reſeruatiuis, alijſuè verè realibus reſponſionibus, id verificari dicitur, planum eſt legatarij onus eſſe; Et è conuerſo, planum eſt onus eſſe hæredis, vbi de ſimplicibus hypothecis generalibus, vel ſpecialibus ab ipſo teſtatore contractis agatur, pro debito generis, vel quantitatis; C. (Vbi etenim pro hypothecis à tertio rei legatæ priori domino moleſtias legatarius recipiat, euictionis quæſtionem potiùs id percutit;) Niſi legatum ſit vniuerſitatis, quæ tam actiua, quàm paſſiua iura

C. *hoc tit.diſc.38.*

iura secum trahat, cum tunc ad legatarium, non autem ad hæredem onera pertineant. D.

Tunc itaquè iuris dubietas cadit, quando de illo mixto agatur onere, quod ex consignatiuo censu resultare dicitur, quia nempè pro pecunia ad Apostolicarum Constitutionum præscriptum super ea re tanquàm fundo, census sit constitutus; Atquè vbi, non ab ipso testatore onus adiectum sit, sed à tertio, quod in testatorem translatum sit causatiuè, ipsius scilicèt rei occasione, adeoùt, causatiuum, vel occasionale onus dici valeat; Veriùs est, vt ad legatarium pertineat, quasi quod testator id, quod sibi competat, seù eo modo, quo ipse rem possidet in legatarium transferre voluerit; Si verò ab ipsomet, vel ab alio, cuius personam vniuersali hæreditario iure ipse repræsentet, impositio facta sit, opinionum non modica scissura cernitur;

D. *eodem disc.* 38.

tur; Ea verò probabilior videtur, quæ hæredi potiùs, quàm legatario onus defert, nisi diuersæ voluntatis argumenta, quæ ex ipsius rei, ac respectiuè oneris qualitate præsertim deriuent, aliud suadeant. E.

Euictio legatorum, regulariter non præstatur; nisi testantis voluntas aliud suadeat, siuè onerosam, atque correspectiuam
63 causam habeat, pro qualitate facti, cuius potiùs, quàm iuris est quæstio, pro facti qualitate decidenda. F.

An proprium item, vel alienum legatum sit, sub quæstione cadere solet, adeoùt legatario, ad hæreditaria testantis bona non
64 competat actio, quia nempè, in alienæ voluntatis exequutionem, ità legatum conceptum sit, vt alterius potiùs quàm ipsius testantis legatum dicendum veniat; id-

E. *dicto disc.38. & sub tit. de censib. disc.18.*

F. *hoc tit.disc.7.*

que ex facti qualitate, ac circumstantijs determinationem recipit. G.

Per voluntariam autem rei legatæ alienationem, siuè per necessariam, cuius pretium in aliam rem erogatum sit, an ademptio
65 resultet, vel potiùs alterius rei subrogatio, quæstio est, quæ pariter certam non recipit regulam, cum à facti qualitate veriùs decisio manet; Quamuis enim aliquæ desuper habeantur generales regulæ, vel propositiones, illæ tamen pro norma potiùs deseruiunt, vt dispositionis voluntas desumatur, vt in sua sede aduertitur. H.

Contributi quæstio, inter hæredem, & legatarium quotæ bonorum, cadere solet, super aliorum legatorum, ac onerum im-
66 plemento, an scilicèt æqualis eorum concursus esse debeat, vel potiùs totum sit hæredis onus,

quod

G. *hoc tit. disc.* 57.
H. *hoc tit. disc.* 48. & 55.

quod varias habet opiniones; Probabilior autem videtur ea, quæ vtrumquè obligat, nisi argumenta accedant, quæ diuersam arguant voluntatem, quæ totum facit, I.

An autem cessante legandi causa, legatum cesset, quia nempè tutori, vel curatori, seù educatori factum sit, varias recipit distinctiones, atquè facti, & voluntatis quæstio est, ex facti circumstantijs decidenda. I.



I. *hoc tit. disc. 52.*

I. *hoc tit. disc. 22. & 23. & de Seruit disc. 50. & 52.*

IV.

De legatis pijs, eorumque priuilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate, seù indignitate; Et de facultatibus exequutorum, siuè illorum, qui sint de iure exequutores, vt sunt Episcopus, vel Fabrica Sancti Petri, & de istius facultatibus.

EA omnia, quæ prophanis legatis fauorabilia sunt, pijs congruere quoties legatarij incapacitas non obstet, de iure non du-
67 bitatur, cum á minus fauorabilibus, minùsquè priuilegiatis, ad fauorabiliora, magisquè priuilegiata, fauorabile argumentum intret, non autem odiosum; Ideoquè super ijs cadunt quæstiones, quæ prophanis, vel temporalibus legatis, per legem denegata, pijs, ex speciali fauore, vel priuilegio, competere contendatur.

Duplex itaquè defectus, vel imper-

imperfectio, in legatis, alijsquè vltimis voluntatibus dignosci solet, voluntatis scilicèt, ac solem-
68 nitatis; In ijs itaquè voluntatis defectum respicientibus, (quidquid aliqui malè opinentur) nullus est piæ causæ fauor; In eo solùm considerabilis, vt eiusdem integræ, ac validæ, sed ambiguæ voluntatis interpretatio, magis lata, benignaquè fiat interpretatio, quàm in prophanis facienda esset, quoniam defectus est naturæ, cui legis positiuæ priuilegia non dispensant, vt generaliter in testamentorum, aliarumquè vltimarum voluntatum sede, occasione legatorum quoque aduertitur. L.

In alijs autem, quæ iuris positiui solemnitates percutiant, iste fauor nimium operatiuus est,
69 omniaquè supplet ab eodem positiuo iure manantia, cum sola naturalis veritas, vel probatio

L *sub tit.de testamen.pluries*.

censeantur, vnum, verò, vel alterum pium opus, demonstratiuè, atque pro modo exequendi adiectum dicatur; Hinc proindè, per loci Episcopum, vtpotè piarum dispositionum legalem exequutorem, alijs pijs operibus, (non autem sibi, nec suis) eadem pia dispositio applicabitur. O.

Per Apostolicas autem Constitutiones, in aliquibus præsertim Italiæ partibus, vel Ditionibus, cumulatiuè cum Episcopo, istoquè non benè præueniente,
74 Fabrica S. Petri has explet partes exequutoris, sibi ipsi etiam, ad earumdem Constitutionum, aliarumque eius auctoritatum normam, in toto, vel in parte applicando id, quod iuxtà testantis desiderium applicari non potest; Vel quia legatarij incapacitas id prohibeat; Vel quia eiusdem incertitudo id impediat; Vel quia

O. *de testam.disc.24.& in alijs.*

quia ad opus volitum non ſuffiſciat. P.

Aliorum verò, quæ particularium exequutorum ab eodem teſtante deſtinatorum, ac Epiſcoporum, & Fabricæ poteſtatem con-
75 cernant, aliqua compendioſa mentio in teſtamentorum ſede habetur, cum eadem ſit generica ratio, ac poteſtas. Q.

Non ſemper tamen, Religioſorum, ac Religionum præfatum arctum paupertatis votum, etiam in communi profitentium,
76 incapacitas viget, pia legata aſſequendi, vel retinendi, cum in aliquibus, retentionem perpetuam ad redditum, non autem aſſequutionem pro erogatione in quotidianos vſus, ea percutiat; Siuè in ijs etiam, quæ omnimodam aſſequendi incapacitatem habeant, ea ſolùm viget, vbi ipſorum Religioſorum prouiſionem diſpoſitio con-

---

P. *tit. de fideicom. diſc.* 108. *& de teſtamen. diſc.* 22. *&* 23.

Q. *tit. de teſtamen. diſc.* 68.

tulo, quem ſibi mutet, quod etiam abſque expreſſa declaratione factum eſſe, lex præſumit; Aut quod, Eccleſiæ, vel piæ cauſæ fauor eamdem tribuat licentiam; Seù quod certa detractionum incompetentia, vel canonica æquitas, inanem non permittat circuitum; Adhùc tamen, his, vel ſimilibus limitationibus ceſſantibus, vitioſa quidem reputatur poſſeſſio, vt legatarium non faciat hæredi legitimum contradictorem, non autem, vt hanc pœnam incurrat, raró, vel nunquam ad praxim redigi ſolitam, cum quælibet cauſa pœnam excuſet. B.

Diminutionis legati quæſtiones quoque inter hæredem, & legatarium oriri ſolent, quamuis hæreditas idonea ſit, neque de-
62 tractiones, legatorum integro implemento impedimentum præſtent;

B. *de his etiam ſub tit. de fideicom. & ſub tit. de iudic. ad materiam legitimi contradictoris.*

ſtent; Vbi ſcilicèt de legatis agatur ſpecierum, quæ cenſibus, alijſuè oneribus ſubiecta ſint, quæ illarum valorem, ſiuè vtilitatem minuant, an ad hæredem, vel ad legatarium ſpectent; Idque (ceſſante teſtatoris voluntate, cui ſemper deferendum eſt) ex oneris qualitate recipit determinationem; Vbi etenim merè reale ſit, vt in canonibus, ac liuellis, vel cenſibus reſeruatiuis, alijſuè verè realibus reſponſionibus, id verificari dicitur, planum eſt legatarij onus eſſe; Et è conuerſo, planum eſt onus eſſe hæredis, vbi de ſimplicibus hypothecis generalibus, vel ſpecialibus ab ipſo teſtatore contractis agatur, pro debito generis, vel quantitatis; C. (Vbi etenim pro hypothecis à tertio rei legatæ priori domino moleſtias legatarius recipiat, euictionis quæſtionem potiùs id percutit;) Niſi legatum ſit vniuerſitatis, quæ tam actiua, quàm paſſiua iura

C. *hoc tit.diſc.38.*

iura secum trahat, cum tunc ad legatarium, non autem ad hæredem onera pertineant. D.

Tunc itaquè iuris dubietas cadit, quando de illo mixto agatur onere, quod ex consignatiuo censu resultare dicitur, quia nempè pro pecunia ad Apostolicarum Constitutionum præscriptum super ea re tanquàm fundo, census sit constitutus; Atquè vbi, non ab ipso testatore onus adiectum sit, sed à tertio, quod in testatorem translatum sit causatiuè, ipsius scilicèt rei occasione, adeoùt, causatiuum, vel occasionale onus dici valeat; Veriùs est, vt ad legatarium pertineat, quasi quod testator id, quod sibi competat, seù eo modo, quo ipse rem possidet in legatarium transferre voluerit; Si verò ab ipsomet, vel ab alio, cuius personam vniuersali hæreditario iure ipse repræsentet, impositio facta sit, opinionum non modica scissura cernitur;

D. *eodem disc.* 38.

tur; Ea verò probabilior videtur, quæ hæredi potiùs, quàm legatario onus defert, nisi diuersæ voluntatis argumenta, quæ ex ipsius rei, ac respectiuè oneris qualitate præsertim deriuent, aliud suadeant. E.

Euictio legatorum, regulariter non præstatur; nisi testantis voluntas aliud suadeat, siuè onerosam, atque correspectiuam
63 causam habeat, pro qualitate facti, cuius potiùs, quàm iuris est quæstio, pro facti qualitate decidenda. F.

An proprium item, vel alienum legatum sit, sub quæstione cadere solet, adeoùt legatario, ad hæreditaria testantis bona non
64 competat actio, quia nempè, in alienæ voluntatis exequutionem, ità legatum conceptum sit, vt alterius potiùs quàm ipsius testantis legatum dicendum veniat; id-

---

E. *dicto disc.38. & sub tit. de censib. disc.*18.

F. *hoc tit.disc.*7.

que ex facti qualitate, ac circumstantijs determinationem recipit. G.

Per voluntariam autem rei legatæ alienationem, siuè per necessariam, cuius pretium in aliam rem erogatum sit, an ademptio
65 resultet, vel potiùs alterius rei subrogatio, quæstio est, quæ pariter certam non recipit regulam, cum à facti qualitate veriùs decisio manet; Quamuis enim aliquæ desuper habeantur generales regulæ, vel propositiones, illæ tamen pro norma potiùs deseruiunt, vt dispositionis voluntas desumatur, vt in sua sede aduertitur. H.

Contributi quæstio, inter hæredem, & legatarium quotæ bonorum, cadere solet, super aliorum legatorum, ac onerum im-
66 plemento, an scilicèt æqualis eorum concursus esse debeat, vel potiùs totum sit hæredis onus, quod

G. *hoc tit. disc. 57.*
H. *hoc tit. disc. 48. & 55.*

quod varias habet opiniones; Probabilior autem videtur ea, quæ vtrumquè obligat, nisi argumenta accedant, quæ diuersam arguant voluntatem, quæ totum facit, I.

An autem cessante legandi causa, legatum cesset, quia nempè tutori, vel curatori, seù educatori factum sit, varias recipit distinctiones, atquè facti, & voluntatis quæstio est, ex facti circumstantijs deciden-
da.I.



C 2 De

I. *hoc tit.disc.*52.

I. *hoc tit.disc.*22. *&* 23. *& de Seruit disc.*50. *&* 52.

IV.

De legatis pijs, eorumque priuilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate, seù indignitate; Et de facultatibus exequutorum, siuè illorum, qui sint de iure exequutores, vt sunt Episcopus, vel Fabrica Sancti Petri, & de istius facultatibus.

EA omnia, quæ prophanis legatis fauorabilia sunt, pijs congruere quoties legatarij incapacitas non obstet, de iure non du-
67 bitatur, cum á minus fauorabilibus, minùsquè priuilegiatis, ad fauorabiliora, magisquè priuilegiata, fauorabile argumentum intret, non autem odiosum; Ideoquè super ijs cadunt quæstiones, quæ prophanis, vel temporalibus legatis, per legem denegata, pijs, ex speciali fauore, vel priuilegio, competere contendatur.

Duplex itaquè defectus, vel imper-

imperfectio, in legatis, alijsquè vltimis voluntatibus dignosci solet, voluntatis scilicèt, ac solem-
68 nitatis; In ijs itaquè voluntatis defectum respicientibus, (quidquid aliqui malè opinentur) nullus est piæ causæ fauor; In eo solùm considerabilis, vt eiusdem integræ, ac validæ, sed ambiguæ voluntatis interpretatio, magis lata, benignaquè fiat interpretatio, quàm in prophanis facienda esset, quoniam defectus est naturæ, cui legis positiuæ priuilegia non dispensant, vt generaliter in testamentorum, aliarumquè vltimarum voluntatum sede, occasione legatorum quoque aduertitur. L.

In alijs autem, quæ iuris positiui solemnitates percutiant, iste fauor nimium operatiuus est,
69 omniaquè supplet ab eodem positiuo iure manantia, cum sola naturalis veritas, vel probatio

L *sub tit. de testamen. pluries.*

tio attendenda veniat. M.
Idemquè generaliter in ijs
omnibus, quæ ab eodem iure
positiuo, ex eius auctoritate, non
70 autem pro diuini, vel natura-
lis iuris obseruantia, vel decla-
ratione manant, dicendum est;
Putà circa ea, quæ patriæ potesta-
tis defectum, vel inofficiosi que-
relam, seù verborum vim, ac ope-
rationem concernant, cum simili-
bus. N.
Qualia verò singulariter sint
priuilegia, vel effectus, qui ex
hac generica theorica resultant,
compendio incongruum est re-
71 censere, cum formalem exigat;
ac particularem tractationem, ab
alijs iam peractam; Potissimè quia
non legatis tantùm, sed etiam
directis, ac obliquis dispositioni-
bus vniuersalibus, alijsquè dispo-
sitionibus ea communia sunt; At-
què ex hac generica theorica, seù
distinctione vir sensatus, omnium
singu-

M. *ibidem proximè*.
N. *ibidem proximè*.

singularium priuilegiorum competentiam rectè comperiet.

Legatarij verò incapacitas, pias etiam, quamuis aliàs validas, ac perfectas dispositiones, inutiles quandoque reddit, quia nempè,
72 de illis agatur Religionibus, vel Religiosis, in quibus, ob arctum paupertatis institutum, tàm in particulari, quàm in communi, acquirendi, ac retinendi incapacitas accedat; Tunc etenim, dato substituto, vel alia fauore hæredis dispositione accedente, quatenùs præcisum legati implementum non sequatur, inutile remanet legatum, atquè pro non scripto habendum est, ex legatarij defectu; Eo modo quo illud remanet legatum, quod personæ in rerum natura non existenti, vel antè testatorem defunctæ, fiat.

Vbi verò nullus detur substitutus, nullaquè alia fauore hæredis accedat dispositio; Cum piæ di-
73 spositiones, ad Deum, vel propriam animam primariò directæ

censeantur, vnum verò, vel alterum pium opus, demonstratiuè, atque pro modo exequendi adiectum dicatur; Hinc proindè, per loci Episcopum, vtpotè piarum dispositionum legalem exequutorem, alijs pijs operibus, (non autem sibi, nec suis) eadem pia dispositio applicabitur. O.

Per Apostolicas autem Constitutiones, in aliquibus præsertim Italiæ partibus, vel Ditionibus, cumulatiuè cum Episcopo, istoquè non benè præueniente,
74 Fabrica S. Petri has explet partes exequutoris, sibi ipsi etiam, ad earumdem Constitutionum, aliarumque eius auctoritatum normam, in toto, vel in parte applicando id, quod iuxtà testantis desiderium applicari non potest; Vel quia legatarij incapacitas id prohibeat; Vel quia eiusdem incertitudo id impediat; Vel quia

O. *de testam.disc.24.& in alijs.*

quia ad opus volitum non sufficiat. P.

Aliorum verò, quæ particularium exequutorum ab eodem testante destinatorum, ac Episcoporum, & Fabricæ potestatem con-
75 cernant, aliqua compendiosa mentio in testamentorum sede habetur, cum eadem sit generica ratio, ac potestas. Q.

Non semper tamen, Religiosorum, ac Religionum præfatum arctum paupertatis votum, etiam in communi profitentium,
76 incapacitas viget, pia legata assequendi, vel retinendi, cum in aliquibus, retentionem perpetuam ad redditum, non autem assequutionem pro erogatione in quotidianos vsus, ea percutiat; Siuè in ijs etiam, quæ omnimodam assequendi incapacitatem habeant, ea solùm viget, vbi ipsorum Religiosorum prouisionem dispositio con-

P. *tit. de fideicom. disc. 108. & de testamen. disc. 22. & 23.*
Q. *tit. de testamen. disc. 68.*

cernat, adeoùt diurnæ mendicitati ex quæstuatione id aduersetur; Secùs autem vbi, Ecclesiæ, vel Conuentus fabricam, & ornamenta, siuè Sachristiæ sacram suppellectilem, aut infirmariæ, vel librariæ vsum concernat, vt in Regularium sede aduertitur. R.

Aliæ quoque, in legatis, alijsquè vltimis voluntatibus incapacitates legatariorum, siuè passiuæ
77 inteſtabilitates in iure habentur, quarum aliquæ in testamentorum sede habentur; Ea præsertim quæ in spurijs, potissimè verò in ijs, qui ex damnato coitu progeniti sunt, dignoscitur, vltrà id, quod alimentorum obligatio exigat. S.

Quamuis etenim plures, legatorum, aliarumquè dispositionum indignos lex reputet, vt sunt testatoris occisor, vel quia aliàs

R. *sub tit. de Regular. disc. 35.*
S. *sub tit. de testam. disc. 52. & seq. & 74.*

78 aliàs eum graui iniuria affecerit, ac ſimiles; T. Attamen non ſemper id importat incapacitatem, cum indignitatem, quandoquè cauſet; Vt etiam in teſtamenti impugnatore habetur. V.

Nimium autem refert, an incapax, vel indignus quis exiſtat, cum incapacis reſpectu, inutile remaneat legatum, atque pro non ſcripto habendum ſit, perindè ac, ſi factum non eſſet, ideoque bona per ius non decreſcendi, in hæreditate remanent, vel ad ſubſtitutum deferuntur, qui proptereà, ex ſecundo, primus efficitur; Indignus autem acquirit, ſed ab eo, quod iam quæſitum eſt, fiſcus aufert. X.

De alijs verò, de quibus in praxi tractare occaſio non præ-

T. *dicto tit. de teſtam. diſc. 55.*

V. *hoc tit. diſc. 24. & dicto diſc. 55. de teſtam.*

X. *tit. de Regal. ad materiam confiſcationis diſc. 160.*

buit, apud ſuas ſedes, qui cupit, perquirat, cum non totius materiæ, per ſpeciem abſolutæ tractationis, ſed eorum, de quibus agere contingit, compendioſam inſinuationem, iſti labores contineant.

SVMMA

SIVE

COMPENDIVM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in Lib. XI. Parte Secunda Theatri Veritatis, & Iustitiæ.

De Succeſſionibus, &c.



ROMÆ, M. DC. LXXIX.

Typis Bartholomæi Lupardi Impreſſoris Camer. & Vatic.

Superiorum Permiſſu.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. P. Magist. Sac. Pal. Apost.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Vicesg.



Imprimatur,

Fr. Raymundus Capisuccus Ordinis Præd. Sac. Pal. Apost. Mag.

SVMMA

SIVE

COMPENDIVM

Eorum, quæ continentur in hoc Libro XI. Parte Secunda De Successionibus ab intestato, & de Statutis.

I.

De ordine intestatæ successionis, ex sola dispositione iuris communis, *à num.* 1. *ad* 22.

I I.

De necessaria successione; quæ à iure quoque communi, secundarum nuptiarum ratione resultat, *à numer.* 22. *ad* 33.

De

I I I.

De alia successione necessaria, quæ resultet à iure municipali, vel alio iure speciali, *à num. 34. ad 37.*

I V.

De successione prælatiua alicuius generis personarum ex iure municipali, quod sit alterius generis exclusiuum, puta masculorum in exclusionem fœminarum, *à num. 38. ad fin.*

SVMMARIVM.

I.

1 *QValis sit ordo intestatæ successionis de iure communi.*

2 *Prima causa successionis est filiorum legitimorum, & naturalium supra parentes.*

3 *Quomodo sit illa nepotum ex filio prædefuncto.*

4 *De differentia inter patrem, & matrem circa successionem naturalium tantum, vt patri non succedant, matri autem æquè succedant cum legitimis, quod limitatur.*

5 *Filiæ imputant, vel conferunt dotem, & quando secus, & quid in donatione ob causam facta filio.*

6 *Non extantibus filijs succedunt pater, & mater, & fratres vtrinque coniuncti, vel eorum prædefunctorum filij, licèt moriens sit in potestate.*

7 *Hisque extantibus, auus, & auia alijque ascendentes non admittuntur absque repræsentatione.*

8 *Non extantibus patre, vel matre, auus, & auia succedunt cum fratribus vel eorum filijs.*

9 *An nepotes ex fratre prædefuncto succedant cum patre, vel matre.*

10 *Fratres ex vno latere vbi extent fratres vtrinque vel eorum filij,*

filij, & parentes, non habent ius in successione.

11 *Quid deficientibus vtrinque, an fratres ex vno latere concurrant cum parente eiusdem lateris.*

12 *Alij collaterales post fratres, & fratrum filios non succedunt cum ascendentibus etiam mediatis licet gradus sit æqualis.*

13 *Nepotes plurium fratrum, nullis extantibus fratribus, an succedant in stirpes, vel in capita.*

14 *Iidem nepotes ex fratribus licet nulli adsint fratres, excludant patruos, & auunculos.*

15 *De successione fratrum vnius lateris tantum.*

16 *De generico ordine successionis aliorum coniunctorum post prædictos.*

17 *Coniuncti succedunt vsque ad decimum gradum ciuile, & non vltra.*

18 *Eis non extantibus succedit vxor, eaque*

eaque non curante, fiscus, sed quando hæc fisci successio excludatur.

19 *Illegitimi non habent ius agnationis, sed solum illud cognationis ideoque cognatis, non autem agnatis succedunt, & è contra.*

20 *Quid de legitimatis.*

21 *Et quid de adoptiuis.*

22 *An inter parentes intret distinctio, vt paterni in paternis, & materni in maternis succedant.*

I I.

23 *De necessaria successione filiorum primi matrimonij in bonis matris binubæ obuentis à primo viro, vel à filijs primi matrimonij ex* l.fœminæ.

24 *Quas pœnas secundò nubentium inductas à iure ciuili, lex canonica aboleuerit.*

25 *Istæ pœnæ procedunt etiam in viro binubo, & quando excusetur.*

26 *De*

in bonis parentis præsertim in dotalibus matris ex iure municipali.

35 *De illa coniunctorum in bonis antiquis.*

36 *De illa eorumdem volente possessore disponere cum illegitimis.*

37 *De successione necessaria in fideicommisso, vel feudo, seu emphyteusi.*

I V.

38 *De ratione introductionis Statutorum circa successionem.*

39 *An censenda sint odiosa, & exorbitantia, vel potius fauorabilia, & iuri conformia.*

40 *In eis requiritur vtraque subiectio personarum, & bonorum.*

41 *An excludant personas ecclesiasticas.*

42 *An sint seruanda inter laicos in successione personæ ecclesiasticæ.*

43 *De dotatione fæminarum, quæ per*

hæc

26 *De alijs excusationibus istarum pœnarum; præsertim ratione consensus.*

27 *An dicta successio procedat in bonis, quæ mediatè obuenerint.*

28 *Istud ius filiorum est personale; ad hæredes non transmissibile, si ipsi parenti binubo prædecedant.*

29 *Minusque dicta successio intrat in ijs bonis, quæ parens binubus ex filij testata dispositione, vel donatione obtinuit.*

30 *Aut in obtentis titulo oneroso.*

31 *Potest parens binubus in his bonis gratificari aliquos ex filijs.*

32 *De successione necessaria in legitima filijs debita, & de illa, quæ debetur coniugi pauperi.*

33 *De alia successione necessaria, ex* l.hac edictali.

III.

34 *De necessaria successione filiorum in*

in bonis parentis præsertim in dotalibus matris ex iure municipali.

35 *De illa coniunctorum in bonis antiquis.*

36 *De illa eorumdem volente possessore disponere cum illegitimis.*

37 *De successione necessaria in fideicommisso, vel feudo, seu emphyteusi.*

I V.

38 *De ratione introductionis Statutorum circa successionem.*

39 *An censenda sint odiosa, & exorbitantia, vel potius fauorabilia, & iuri conformia.*

40 *In eis requiritur vtraque subiectio personarum, & bonorum.*

41 *An excludant personas ecclesiasticas.*

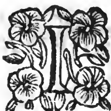
42 *An sint seruanda inter laicos in successione personæ ecclesiasticæ.*

43 *De dotatione fœminarum, quæ per hæc*

hæc Statuta demandatur, quomodo intelligenda sit.

44 *De alijs ad materiam remissiuè, & quare de singulis non agatur.*

I.



Vris ciuilis dispositione attenta, quæ vbique, in terris etiam Ecclesiæ, atque
1 in Ecclesiastico foro, quoque viget; Quamuis antiquiori, vel medio tempore, non modica varietas, super inintestatæ successionis ordine dignoscatur; Ex Nouissimo tamen Iustinianeo Iure, cum quo viuitur, iste ordo planus redditus est, cum pleræque dubitationes, quæ in casibus omissis, vel non sufficienter explicatis, magnam inter nostros maiores pugnam causarunt, hodiè quoque sopitæ pœnè sint; Eam pro regula amplectendo opinionem, quæ magis Tribunalibus probabilior visa sit, ac pro-

propterea magis communiter recepta.

Filiorum itaque primi gra-
2 dus, qui nullam natalium maculam habeant, (ſublata ſexus differentia,) prima, & coæqualis eſt cauſa vtriuſque parentis reſpectu, neque cum filijs, nepotes, ex eiſdem, qui adhuc extent, minuſque defuncti pater, vel mater concurrunt, cum filij omnes alios vincant; Nepotes autem, vel vlte-
3 riores deſcendentes, qui alijs prædefunctis, primum cum auo, vel proauo locum occupent, filiorum loco habentur, ideoque parentes etiam vincunt, atque in aliorum filiorum primi gradus concurſu, ex repræſentationis beneficio obtinent id, quod eorum parens obtineret ſi viueret.

Ea verò, inter patris, ac matris ſucceſſionem, filiorum vel deſcendentium, ex eis, differentia dignoſcitur, quod patri, non niſi legitimi, & naturales, non
4 autem naturales tantùm ſuccedunt; matri autem, omnes coæ-

quali

quali iure, natalium macula non
obstante; Nisi de matre Illustri
agatur, quæ filios legitimos habeat
(vtroque requisito copulatiuè desi-
derato); Vel nisi ex damnato, &
punibili coitu progeniti sint, vt in
legitima quoque filijs de necessita-
te debita statutum est.

Quamuis autem, ex dicto No-
uissimo Iure, sublata sit sexus
differentia; Si tamen fœminæ,
5 ab eo parente, de cuius successio-
ne agitur, dotem habuerint; Istam
conferre, ac imputare debent;
Nisi ex ea donatione dos data
sit, quæ ab alio, quàm filiatio-
nis motiuo proueniat, ideoque
collationi, ac imputationi non
subiaceat; Optione data non con-
ferendi, quatenus à successione
abstinere velit; Idemque in ma-
sculis, quibus causatiua donatio,
iuxta iuris regulas imputabilis, fa-
cta sit. A.

Post

A. *de hac materia collationis, vel imputationis sub tit.de hæred.disc. 31.& tit.de legit.disc.24.*

Post filios, aliosque descendentes; Parentum primi gradus, nempè patris, & matris, ac fratrum, & sororum vtrinque coniunctorum, secunda, & coæqualis est succedendi causa, patriæ potestatis vinculo neglecto, in ea bonorum specie quæ, sub ad-
6 uentitio peculio cadit, cum solùm eorum, quæ sub verè profectitio peculio adhuc remanent, occupatio patri concedatur ipsius peculij iure; In alijs autem hæreditario, ac successorio iure, cum matre, & fratribus venit.

Atque vbi vterque primi gradus parens extet, vel eorum alter, aui, vel auiæ seù vlterioris ascen-
7 dentis, nulla est successio, neque repræsentatio ordine indiuerso datur.

Si verò germani fratres, vel sorores vel eorum prædefunctorum filij adsint, immediati autem parentes desint, atque solum mediati extent, auus nempè, vel auia,
8 sub quæstione est, an locum parentis coæquali iure occupet, magisque

recepta, & probabilis affirmatiua videtur. B.

Prout etiam quæstio est, cum opinionum varietate, in casu conuerso, vbi nempè pater, vel ma-
9 ter extet, non autem frater vtrinque coniunctus, sed ex eo prædefuncto nepos, an repræsentationis beneficium intret, vt ità primum locum occupet, maiorque dubitandi ratio cadit, quando alter primi gradus frater non extet, qui repræsentationi ansam præbeat; Pariterque probabilior est opinio nepoti fauorabilis, vt repræsentationis beneficio iuuetur. C.

Illi verò fratres, vel sorores, quibus vnius tantùm lateris coniunctio datur, cum parentibus,
10 vel cum fratribus vtrinque coniunctis, eorumque prædefunctorum filijs, nullum habent concursum; Cadente quæstione, an vtrinque coniunctis non extantibus,

---

B. *hoc tit.disc.*30.
C. *hoc tit.disc.*8.*num.*11.

bus, illi qui ex vno tantum latere
coniuncti sunt, ad successionem
concurrant, cum eo parente, à
quo eorum coniunctio manat, quia
11 nempè vterini cum matre, vel
consanguinei cum patre concurre-
re velint, magisque recepta est ne-
gatiua. Non tamen cum ascen-
12 dentibus, etsi mediatis, alij col-
laterales post fratres, & fratrum
filios concursum aliquem habent,
licet respectiuè gradus æqualitas
adsit. D.

Nullis autem extantibus fratri-
bus, sed plurium prædefunctorum
nepotibus, magna apud anti-
13 quiores, nimiumque inuoluta
fuit quæstio, an adhuc intrare de-
beat repræsentationis ordo, per
quem successio fiat in stirpes, eo
modo quo accendente patrui, vel
auunculi, seù amitæ, vel materte-
ræ concursu succeditur; Hodiè
verò vbique magis ea recepta est
opinio, vt successio sit in capita,

D. *hoc tit. disc. 3.*

cum cesset repræsentationis necessitas. E.

Adhuc tamen huius repræsentationis casu, vel necessitate cessante, illa in fratrum prædefun-
14 ctorum filijs, operatiua remanet, vbi cum defuncti patruo: vel auunculo concursus fiat; Licet enim, eadem, & coæqualis tertio gradu coniunctio sit, non tamen æqualis est successio, sed potior est illa inferioris lineæ collateralis nepotum ex fratre, primum fraternum gradum ità repræsentantium. F.

Vtrinque coniunctis quoque, vel eorum filijs, non extantibus, fratrum, ac sororum ex vno late-
15 re tantum, prior quàm, vlteriorum collateralium successio est coæqualis, si ex eodem latere attineant, si verò ex diuersis, diuiditur successio pro bonorum origine, vt in ijs, quæ à patre, consanguinei, in ijs autem quæ à matre, vteri-

E. *disc.8.num.10.& alibi hoc tit.*
F. *disc.8.hoc tit.*

vterini succedant; In quæsitis autem à defuncto, sit ius coæquale;
16 Nepotes autem ex fratre vnius lateris cum nepotibus ex fratre vtrinque pro magis recepta opinione non concurrunt.

Aliorum verò omnium vltrà præmissos, indefinita est successio, sola gradus proximitate attenta; ideoque patruus, vel auunculus consobrinum excludit, vinculi vnicitate, vel duplicitate non curata, vsque ad decimum ciuilem gradum, quem successionis ordo non egreditur, sed vir,
17 vel vxor subintrat; G. Istoque etiam non extante succedit fiscus, quem tamen aliquando in clericis, Ecclesia,& in infirmis,vel addictis
18 aut expositis Hospitale, vel alia Congregatio, pro casuum,vel morum diuersitate excludit. H.

G. *disc.39.*
H. *sub tit.de Regal. disc.149. vbi de hac materia successionis fisci in bonis vacantibus, & quando non intret.*

In illegitimis autem, inter
agnatos, & cognatos, diſtinctio
eſt, vt agnatorum nulla actiua
vel paſſiua ſucceſſio detur, cogna-
19 torum verò ſecus, niſi ea acce-
dat circumſtantia, quæ (vt ſupra)
matrem quoque extraneam effi-
ciat, cum ab ea reliqui per cogna-
tionem coniuncti normam reci-
piant. I.

Legitimatorum actiua, & paſ-
ſiua ſucceſſio, à legitimationis
qualitate pendet, eo modo quo
20 circa legitimæ debitum aduer-
titur, an ſcilicèt pura, & plena
à ſupremo Principe facta ſit, vt
explicitam, vel ſubintellectam non
habeat iuris venientium ab inte-
ſtato præſeruatiuam L; Adopti-
21 uorum autem hodiè nullum quæ-
ſtionis caſum praxis docere vide-
tur.

In parentibus mediatis præſer-
tim, magna eſt Iuriſtarum lucta,
an

I. *diſc.* 10.
L. *Sub tit. de legitim. & detraction. & hoc titulo diſc.* 38.

22 an coæquale sit ius, ex gradus maiori proximitate regulanda, vel potiùs patrimoniorum diuisio intret, seù bonorum origo attendatur, vt scilicèt paterni in paternis, materni autem in maternis succedant; Probabilior autem, atque in praxi magis recepta videtur opinio, quæ praxim tenet partem, vt scilicèt hæc distinctio, seù differentia hodiè sublata sit.

I I.

De necessaria successione, quæ à iure quoque communi, secundarum nuptiarum præsertim ratione, vel aliàs resultet.

INter alias pœnas, quas lex ciuilis, mulieri ad secundas nuptias conuolanti iniunxit, ea est, in
23 praxi frequenter contingibilis, vt in ijs bonis, quæ ex liberalitate, ac beneuolentia primi viri, vel ex immediata successio-

ne vnius ex filijs primi matrimonij, in eam binubam obuenerunt, siuè etiam ex lucris dotalibus, necessaria sit successio filiorum, aliorumque liberorum eiusdem primi matrimonij, dispositione ipsi matri morienti prohibita, vel etiam ea inter viuos, quæ lucratiua sit, aut aliàs legis fraudem respectiuè redoleat.

Quamuis enim, matrimonij libertatis fauore, pœnas, quas secundò nubentibus lex ciuilis inflixit, lex canonica aboleuerit, istaque
24 lex correctoria, in foro etiam laicali, atque in laicalium Principum ditionibus, (quæ sub terrarum Imperij vocabulo explicari solent) legi ciuili præualeat; Adhuc tamen incorrectæ remanent illæ pœnæ, quæ liberorum primi matrimonij fauorem respiciunt. M.

Prædictæ autem legis ciuilis littera, mulieri binubæ istam, alias-

M. *de his pœnis secundo nubentium disc. 29. cum pluribus seqq.*

aliaſque irrogat pœnas, ideoque
25 plurium ſententia eſt, vt in vi-
ro locum non habeant; Con-
trarium tamen magis receptum
eſt, vt in vtroque coniuge,
vel parente reſpectiuè, pariſor-
miter id procedat; Facilius ta-
men in viro cadet iuſta excuſa-
tionis cauſa, in gratiam eorum-
dem filiorum ex prima vxore
ſuperſtitum, quorum, melior
educatio alterius vxoris mora-
lem neceſſitatem, vel congruen-
tiam exigat, pro facti qualita-
te. N.

Excuſat itaque ab hac pœna
ſuperius inſinuata, vel alia ſimi-
lis iuſta cauſa, ſiuè ipſorum libe-
26 rorum conſenſus, qui tamen ex-
preſſus, ac legitimus exiſtat, ad
hunc finem datus, non autem, vbi
ex ſola vrbanitate, ſeù beneuolen-
tia, vel quod parenti filius contra-
dicere non audeat, ſiuè quod no-
uercam, vel reſpectiuè vitricum

N. *diſc.33.*

amauerit, eique reuerentiæ actus exhibuerit. O.

Non leuis autem quæstio est, an hæc necessaria successio, in ijs bonis procedat, quæ à primo
27 coniuge in binubum superstitem, non immediatè, ex vnius ex filijs successione, sed mediatè obuenerunt, quia nempè vno filio prius defuncto, alter prò eius virili succedat, eique postea morienti, cum alijs fratribus, parens binubus succedat, an scilicet, quod ita mediatè obuenit, huic necessariæ successioni subiaceat, quod varias habet opiniones, variasque recipit distinctiones præsertim in linea descensiua, vel transuersa, ideoque in sua sede videndum est. P.

Huic verò necessariæ successioni fauore liberorum tantùm, qui parenti binubo supersint, locus
28 est, ideoque primi matrimonij liberi, qui tali binubo parenti præcedece-

O. *eodem disc.33.*
P. *disc.30.*

decedant, ad extraneum hæredem huiusmodi successionis ius non transmittunt, quamuis testati decedant, quidquid aliquorum error tradat. Q.

Minusque eidem necessariæ successioni locus est, in illis bonis, quæ non ex inte stata successione,
29 legisque beneficio, sed ex morientis filij beneuolentia, & dispositione, parens binubus obtineat, siuè per vltimam vnluntatem, siuè per actum inter viuos id sequatur. R.

Prout neque sub hac pœna cadunt ea, quæ binubus coniux, ex primi bonis obtinuerit, non ex liberalitate, sed ex causa onero-
30 sa, & correspectiua, vt præsertim ea donatio esse solet, quæ pro alicuius inæqualitatis compensatione fiat.

Non omnium item liberorum
31 primi matrimonij necessaria est successio, sed eorum tantùm, qui-

Q. *disc.34.*
R. *eod.disc.34.*

bus parens binubus gratificari valet, cum istam à lege habeat potestatem, qua ad exercitium non deducta, æqualis est omnium conditio, iuxta successionis ordinem. S.

Aliæ sunt necessariæ successiones, quæ à iuris communis dispositione manant, vt est legi-
32 tima, quæ liberis, vel parentibus debita est, ista verò diuersam habet sedem vel materiam; T. Siuè illa, quæ pauperi coniugi superstiti debetur in bonis morientis coniugis in quarta parte. V.

Prout impinguatæ legitimæ speciem habet illa necessaria successio, quæ in ipsiusmet binubi
33 parentis bonis, primi matrimonij liberis debita est, vt vltrà legitimam eis de iure debitam, cuiusli-

S. *de præmissis, & alijs ad materiam secundarum nuptiarum dicto disc.29.cum plur.seqq.*

T. *sub tit.de legit, & detract.*

V. *disc.49.*

cuiuslibet eorum conditio æqualis fiat secundo coniugi superstiti, cuius fauore parens binubus disposuerit, quamuis ex causa lucri conuentionalis, vel statutarij dispositio manet, vbi lex municipalis, explicitam, vel implicitam non habeat derogationem illi legi, quæ liberorum primi matrimonij fauore ita statuit. X.

I I I.

De successione necessaria, quæ resultet à iure municipali, vel ab alio iure particulari.

QVamuis iuxta ordinem in prima Rubrica insinuatum; Ius ciuile nouissimum, intestatam successionem regulari debere sta-
34 tuerit; Attamen; Vel quia antiqui

X. *disc.32.& sub tit.de dote disc.130. & seqq.*

tiqui Romanorum mores, ab illis Græcorum, qui tale Ius nouissimum condiderunt, essent diuersi; Vel quia in eo intermedio spatio, quod inter Imperij Romani translationem, dictarumque legum inuentionem, ac vsum, intercessit, prò diuersarum dominantium Nationum moribus, vel ex alijs accidentibus, diuersum succedendi ordinem plures præsertim Italiæ populi sibi statuerint; Hinc proindè, Vel ex antiquarum legum, seù consuetudinum particularium continuatione; Vel ob nouas leges statutarias, quas ijdem populi pro eorum animi declaratione, circa legum ciuilium vsum condiderunt; In plerisque locis, diuersus est ordo succedendi, etiam necessarius, vt præsertim frequentior vsus docet in mulieris dote; In qua filiorum necessaria est successio, adeòvt neque volens possit mater aliter, per vltimam præsertim voluntatem, disponere, vt in dotali

tali potiſſimùm ſede aduertitur. Y.

Siuè quod de bonis antiquis, ac aliàs quàm ex propria acquiſitione obuentis, non liceat, illis de
35 ſanguine, qui etiam per tranſuerſum coniuncti ſint, excluſis, in toto, vel in parte, cum extraneis diſponere. Z.

Aut quod volens cum propria
36 prole naturali tantùm diſponere, fratres, vel agnatos in aliqua parte ſucceſſores habere teneatur A; cum ſimilibus reſtrictionibus, certam, ac generalem non admittentibus regulam, cum ab ipſarum legum particulari qualitate id pendeat.

Ex priuato quoque iure, ne-
37 ceſſariam ſucceſſionem frequens praxis vbique docet, vbi nempè

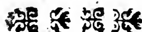
pè

Y. *de his legibus, vel conſuetudinibus ſub tit.de dote diſc.90. & diſc.103.cum plurib.ſeqq.& hoc tit.diſc.38.*

Z. *dicto diſc.103.de dote.*

A. *de teſtament.diſc.52.*

pè de fideicommissaria, vel de feudali, seù emphyteutica successione pacti, & prouidentiæ, aut simili agatur, vt in earum pœcullaribus sedibus aduertitur; Id autem, testatæ, vel conuentionali, potius, quam intestatæ successioni referendum est, cum non vltimo morienti, sed primo disponenti, vel acquirenti succedi dicatur. B.



De

B. *Sub tit. de fideicommiss. præsertim disc. 141. & sub tit. de renunciat. vbi de pactis super successionibus vel earum renunciationibus.*

I V.

De successione prælatiua alicuius generis personarum ex iure municipali, quod sit alterius generis exclusiuum, puta masculorum in exclusionem fœminarum.

EX eadem ratione, quæ initio præcedentis Rubricæ insinuata est, vt scilicèt antiquis Romanorum moribus, ac etiam illis,
38 cum quibus sub Longobardis, ac alijs post scissum Romanum Imperium Italia continuauit vsque ad casualem inuentionem voluminum, ex Iustiniani Imperatoris mandato in Constantinopolitana Ciuitate ordinatorum, aduersaretur illud Ius nouissimum, quod, vel pro Græcorum moribus; Vel pro tunc dominantis fœminini sexus adulatione, fauore fœminarum, & cognatorum conditum fuit,

Per

Per vniuersam pœnè Italiam Statuta condita sunt, fœminarum, atque cognatorum exclusiua fauore masculorum agnatorum, ex nimium commendabili voto præfatis Italis moribus valde adaptato, conseruandi bona in agnationibus, & familijs, quorum decus, ac nobilitas ità conseruantur, aliàs autem vilescunt, ità extraneas ditando familias, ac personas, quæ reuerà nullam habeant sanguinis coniunctionem, ab eo, à quo bona parta sunt.

Super huiusmodi verò Statutorum interpretatione, scribentium pugna non leuis est, an
39 ea lata, & benigna, vel potiùs rigorosa, & stricta fieri debeat; Aliquibus in maiori numero, qui cum nouissimi Iustinianei Iuris dispositione procedunt, opinantibus, vt eiusdem iuris correctoria sint, ideoque strictam, nimiumque rigorosam interpretationem habere debeant, atque odiosa reputari, extensione prohibita, vltrà ver-

verborum sonum, quamuis rationis identitas, imò, & maioritas, accedat.

Alijs autem (fortè probabilius) primam recipientibus partem, vt præfato Iure nouissimo neglecto, vtpotè per Græcos pro eorum diuersis moribus edito, nostris autem Italis moribus, atque antiquo Romanorum iuri aduerso, fauorabilia potiùs, benignaque interpretatione digna censenda sint hæc Statuta, vtpotè veri iuris Romanorum restitutiua, seù verius, morum regionis continuationem, dictique diuersi Græcorum iuris non acceptationem comprobantia.

Adhuc tamen in foro, illis deferendum est opinionibus, quæ in loco magis receptæ sint, quamuis rationis habeant resistentiam, cum ita exigat legalis facultatis deploranda miseria, ad quam pragmaticorum ineptum, ac irrationabile vulgus eam induxit.

Eodemque rigoroso, parumque

que rationabili sensu retento,
eam quoque recipere oportet re-
40 strictionem, vt vtriusque subie-
ctionis copulatiuus concursus pro
huiusmodi Statutorum operatio-
ne sit necessarius, personarum,
scilicet, ac bonorum, quæ sta-
tuentis territorio circumscriban-
tur.

Vndè propterea clerici, aliæ-
que personæ ecclesiasticæ, quæ
à statuentis potestate exemptæ
41 sint, ad intestatam successionem,
aliàs vocatæ ex dicto Iustinianeo
nouissimo Iure, quod sexus, ac
agnationis, & cognationis diffe-
rentiam substulit, neglecto Statuti
ordine, admitti debeant; Quinim-
mò, & ipsimet laici, Statuto alias
subditi, quoties de clerici, vel
42 aliàs exempti defuncti successione
sit quæstio; Horum autem neu-
trum placet, parumque probabile,
videtur, vt in sua sede latiùs ad-
uertitur.

Ibique illa etiam improbabili-
tas aduertitur, vt Statuto fœmi-
næ exclusæ dotationem deman-
dante,

dante, ista sequi debeat ex singu-
43 lis quibusque hæreditatibus, de
quibus agitur, nisi Statutum vni-
ca dote contentum sit, vndè pro-
ptereà super verborum formali-
tatibus adeò insistitur, magnæque
disputantur quæstiones quandò
vno, vel altero modo Statutum
disponat; Quod pariter pro meo
sensu frigiditates, parumque ra-
tionabiles legum sensus conti-
net, cum potiùs legis finis, vel
effectus attendi debeat, ne scili-
cèt mulieres à successione exclu-
sæ, à dote quoque excludantur,
ideoque honestatis iacturam seù
perpetuam viduitatem cum suo,
ac Reipublicæ præiudicio pati
cogantur; Quando itaque huic
inconuenienti consultum est, is-
que finis, cum dote congrua pro
qualitate personarum sit impletus,
nimium improbabile est, vt vni
mulieri, quæ plures habeat ascen-
dentes, vel transuersales, quorum
successionis locus fiat, plures ha-
berè debeat dotes, cum lex eam
in singulari numero desideret, com-
muni

muni etiam vſu, ipſaque naturali ratione aduerſantibus.

Quia verò huiuſmodi municipalium legum diuerſa eſt formula, vel diſpoſitio, ipſarumque ſingu-
44 læ diuerſam receperunt interprætationem, vel praxim; Hinc proindè compendij incapax iſta materia eſſe dignoſcitur, cum facti potiùs quæſtiones eſſe videantur, pro facti idcircò particulari qualitate decidendæ, ac de conſequenti certam non recipientes regulam cuicumque caſui applicabilem ideoque in ſua ſede videndum eſt; Potiſſimè verò, cum proxima habeatur quoque Statutorum, aliarumque municipalium legum aliqua compendioſa enunciatio. C.

C. *de his omnibus ad materiam Statutorum in ſucceſſionibus hoc tit.diſc.1.& ſeqq.& diſc.41.vbi alia recenſentur.*

SVMMA

SIVE

COMPENDIVM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in Libro XI. Parte Tertia Theatri Veritatis, & Iustitiæ.

De Renunciationibus.



ROMÆ, M. DC. LXXIX.

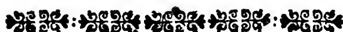
Typis Bartholomæi Lupardi Impressoris Camer. & Vatic.

Superiorum Permissu.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiſs. P. Magiſt. Sac. Pal. Apoſt.

I. de Ang. Arch. Vrbin. Viceſg.



Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſuccus Ordinis Præd. Sac. Pal. Apoſt. Mag.

SVMMA

SIVE

COMPENDIVM

Eorum, quæ in praxi magis frequentia continentur in hoc Libro XI. Parte Tertia De Renunciationibus.

SVMMARIVM RVBRICARVM.

I.

Proemialia, *à num.* 1. *ad* 6.

I I.

De renunciationis diuersis speciebus, earumquè diuersa ma-

teria, seù qualitate, *à numer.* 7. *ad* 13.

III.

De effectibus, qui ex vna, vel altera specie, seù qualitate resultant, *à num.*14.*ad* 15.

IV.

De comprehensione renunciationis, quidue sub ea veniat, *à numer.*16. *ad* 26.

V.

De renunciationis resolutione, vel cessatione, *à num.*27.*ad* 31.

SVMMARIVM.

I.

1 *Ista materia intensiuè breuis, ac restricta est, extensiuè autem lata.*

2 *Regula generalis est, vt renun-*

cian-

ciantibus non detur amplius regressus ad iura renunciata.

3 *De quæstionibus inualiditatis renunciationis ob non seruatas solemnitates in contractibus minorum, & mulierum.*

4 *De alijs ob non seruatas solemnitates à Concilio Tridentino præscriptas in renunciationibus, quæ fiunt per nouitios.*

5 *De alijs similibus ob votum captandæ mortis, vel quia de hæreditate viuentis, quæ pactis dari non possit.*

6 *Distinguuntur Rubricæ, seù inspectiones materiæ.*

I I.

7 *De distinctione inter renunciationes iurium quæsitorum, & quærendorum, & de terminorum, seù vocabulorum diuersitate ex hoc resultante.*

8 *De alia distinctione renunciationum, quæ fiant ob nuptias carnales, vel spirituales.*

9 *Maior distinctio est inter extincti-*

uas, seù reales, & translatiuas, seù personales.

10 *Qualis sit renunciatio extinctiua, seù realis.*

11 *Et qualis translatiua, seù personalis.*

12 *Quando detur renunciatio, quæ eodem tempore sit realis, & personalis.*

13 *Quomodo dignoscatur an renunciatio sit extinctiua, vel translatiua, & qualis sit vera regula.*

III.

14 *De effectibus resultantibus à renunciatione extinctiua.*

15 *De alijs effectibus resultantibus à translatiua.*

IV.

16 *Regula est, vt renunciatio strictè, ac rigorosè ad limites verborum intelligi debeat.*

17 *Declaratur, seù distinguitur, quando stricta, & rigorosa, vel potiùs lata*

lata, & benigna interpretatio fieri debeat.

18 *Renunciatio puellarum, quæ dotantur est connaturalis moribus Italiæ, ideoque fauorabilis.*

19 *Quomodo ista quæstio decidi debeat.*

20 *Iura competentia ex testamento non veniunt sub renunciatione absque speciali mentione cum declaratione.*

21 *Alienari prohibita, pariter non veniunt.*

22 *Quomodo interpretanda sit renunciatio, quæ fiat personæ capaci de iuribus non transmisibilibus ad extraneos.*

23 *Quod sub renunciatione non veniant iura competentia ex dispositione* l. fœminæ Cod. de secund. nupt.

24 *Renunciatio successioni alicuius, non capit, quod ex eiusdem testamento obtineatur.*

25 *De regula generali super comprehensione, & quid veniat in renunciatione.*

26 *Filij matris, quæ renunciauit, non*

probibentur venire ex persona propria.

V.

27 *De materia regressus resignantis ad beneficium resignatum.*
28 *De regressu donatoris ad bona donata, & generaliter de pactis resolutiuis.*
29 *De qua resolutione, vel regressu in præsenti agitur.*
30 *De regressu, vel resolutione ex cessatione personæ contemplatæ renunciatarij.*
31 *Quid de renunciatione Religiosi, qui transeat ad laxiorem Religionem, aut fiat Episcopus, seu aliàs ad sæculum redeat.*

PROE-

I.

PROEMIALIA.



Imium lata, & extensiuè frequens ista renunciationum materia esse dignoscitur,
1 intensiuè autem breuis, nimiumquè restricta est; Theoricè siquidem, in paucis consistit; Practicè autem, plures, ac frequentes inuoluit quæstiones, quæ ipsius renunciationis naturam, seù speciem, aut compræhensionem, vel interpretationem, seù resolutionem concernunt.

Ad hæc igitur, iuris theorica restringitur; Regula enim generalis plana est, vt eorum iura re-
2 nunciantibus, ad ea regressus amplius non detur, nisi renunciationis nullitas, vel non compræhensio, siuè resolutio, aliter suadeat, præfatæquè regulæ limitationem producat.

Nullitatis quæſtio, huius materiæ peculiaris non eſt, quoniam ex illis generalibus regulis, vel formis procedit, quæ alias diſpoſitiones inter viuos irreuocabiles
3 percutiunt, ſiuè perſonæ inhabilitatem, aut ipſius actus ſolemnitatem concernant A; Iſto renunciationis actu, prò frequentiori contingentia, huiuſmodi quæſtionibus anſam præbente, cum prò communi, præſertim Italiæ vſu, puellæ in adhùc minori ætate conſtitutæ (vndè propterea duplex ætatis, ac ſexus impedimentum accedat), carnalis, vel ſpiritualis matrimonij occaſione, renunciationes parentibus, ac fratribus, alijſque coniunctis facere ſoleant.

Idemque faciunt adoleſcentes, qui virorum Religiones ingrediantur, ibique profeſſiones emittant, ob

A. *de his agitur ſub tit. de alienat. & contract. prohibit. diſc.28. cum pluribus ſeqq. & hoc tit. diſc.13.*

ob nouam formam à Concilio Tridentino inductam; Ideoque sub
4 donationum, ac etiam prohibitorum contractuum, & Regularium sedibus particularibus de hoc agitur, cum tam renunciationibus, quàm etiam donationibus, alijsque dispositionibus generaliter id congruat. B.

Siuè vbi ex eo, quod ex voto captandæ mortis, aut ex prohibita futuræ certæ hæreditatis pa-
5 ctione, actus infectio resultet, quod pariter diuersos terminos percutit. C.

Ista itaque peculiaris renunciationum materia, (validitate actus præsuppofita), quatuor habet in-
6 spectiones; Primò scilicèt super eius natura, seu qualitate; Secundò super effectibus ex vna, vel

B. *de his agitur sub tit. de donat. disc. 15. & sub tit. de Regular. disc. 58. & 59. & hoc tit. disc. 11.*

C. *hoc tit. disc. 13. & 16. & tit. de fideicommiss. disc. 141.*

altera ſpecie, ſeu natura reſultantibus; Tertiò ſuper compræhenſione, quiduè ſub renunciatione veniat; Et quartò ſuper eius reſolutione, vel ceſſatione, ideoque de his, cum diſtinctis Rubricis, vel capitulis agere pro clariori notitia congruit.

I I.

De renunciationum diuerſis ſpeciebus, earumque diuerſa natura, ſeu qualitate.

PLures habentur generales renunciationum diſtinctiones; Aliæ ſiquidem ſunt, quæ iura iam delata, & agnita concernant; Aliæ
7 verò, quæ delata, ſed non agnita, vel neque delata, ſed ſperata percutiant, Siue in idem, quæ de bonis ac iuribus, iam quæſitis, vel de quærendis fiant, vt in vna ſpecie *Repudiationis*, in altera verò, *Renunciationis* terminus cadat; Verùm licèt ſtricta, pro-

pria-

priaque loquendi ratio id exigat, adhuc tamen promiſcuus eſt iſtorum terminorum vſus, ideoque non ex eo, quod vnus, vel alter ſit adhibitus, pernecesſè ad vnam, vel alteram infertur ſpeciem, cum facti, ſeu veritatis potiùs attendatur ſubſtantia, quàm verborum formalitas; Potiſſimè quia Notarijs non de facili ſubtilis hæc diſtinctio innoteſcere ſolet.

Alia eſt renunciationum diſtinctio, quæ à cauſa illas faciendi manat, vt ſcilicèt; Aliæ ſint, quæ carnalium nuptiarum
8 occaſione fiant; Aliæ verò, quibus ingresſus in Religionem, vel Monaſterium, aut eccleſiaſtici ſtatus ſuſceptio cauſam præbeat, ob diuerſos effectus exindè reſultantes.

Tertia verò magis operatiua, & ſpecialis diſtinctio eſt (& ſuper cuius applicatione penè omnes fori quæſtiones circumferri videntur, maioremque æquiuocorum
9 incurſum praxis docet) inter eas re-

nunciationes, quæ extinctiuæ, & quæ translatiuæ ſint.

Extinctiua etenim ea eſt, quæ renunciantis perſonam de medio tollat, mortuamque efficiat, ſeu pro tali haberi faciat, perindè ac ſi in rerum natura nunquam extiterit, vel non extet, vndè propte-
10 reà, accidentaliter potiùs, & conſequutiuè, alijs proſit per remotionem obſtaculi, vt ità ſcilicèt tollendo ſe de medio, qui ſunt remotiores, proximiores fiant, ſuoque iure, teſtatam, vel etiam inteſtatam, directam, vel obliquam ſucceſſionem obtineant, non autem ex iure renunciantis.

Translatiua verò eſt ea, quæ donationis, vel ceſſionis ſpeciem redoleat, ob quam renunciatarius, quamuis remotior, vel extraneus, alios vincat proximiores, non qui-
11 dem iure ſuo, ſed ex illo renunciantis, cuius perſonam repræſentat, & in qua ſubſtantiatur ſucceſſio, cuius commodum renunciatario cedat.

Hæc

Hæc autem diſtinctio ſub diuerſis vocabulis explicari ſolet, quia nempè, extinctiua, realis quoque dicatur, quaſi quod, non vnius, vel alterius perſonæ intuitu ea facta ſit, ſed negatiuè ſe habendo ad ipſa bona; Translatiua verò explicatur, cum vocabulo perſonalis, vtpotè ad fauorem certæ perſonæ facta.

Non tamen iſte perſonalitatis terminus, qui huic etiam caſui adaptabilis eſt, ad illum præciſè reſtrictus dignoſcitur, cum
12 etiam extinctiuæ, ſeu reali renunciationi adaptetur ea, cum qua certæ perſonæ intuitu renuncians de medio ſe tollere, ac mortuum ſe facere voluerit, vt ità perſona contemplata, iure ſuo per remotionem obſtaculi, ſucceſſiones, aliaque iura renunciata pleno iure obtineat; Ea tamen ceſſante, neque de iuribus renunciatis ex defectu voluntatis diſponente, illa reſoluatur, ideòque renuncianti integrum ſit ad iura renunciata regredi, ſeu illa ex no-

uo successionis casu, per ipsius renunciatarij deficientiam, obtinere. A.

Quæstiones igitur super huiusmodi distinctionum, vel terminorum congrua applicatione, ex facto cadunt, quando scilicèt de vna, vel altera extinctiuæ, vel translatiuæ, seu realis, vel personalis renunciationis specie agatur.

13

Super hoc autem, ex renunciandi causa, vnius, vel alterius speciei argumentum deduci solet, vt scilicèt vbi ex causa spirituali ingressus in religionem fiat, extinctiua, seu realis potiùs censenda sit, quasi quod non ex vnius, vel alterius personæ dilectione, sed pro temporalium abiectione, vt expeditius Deo famulari valeat, ac spiritualibus vacari, facta sit renunciatio; Secùs autem vbi carnalium nuptiarum occasione facta sit, vt tunc translatiua,

---

A. *de his distinctionib. habetur à disc. 1 ad 11. hoc tit.*

ua, seu personalis potiùs ex temporali dilectione censenda veniat.

Alia esse solet ponderatio verborum, an scilicèt ampla, & effrenata sint pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel potiùs maiorem habeant restrictionem, vt primo casu realis, in altero autem personalis censeatur.

Et Alij casum ponderant, in quo bona, vel iura renunciata posita sint, vt scilicèt vbi in accusatiuo, translatiuam seù personalem denotent, vbi verò in datiuo, vel ablatiuo, extinctiuam, seu realem significent.

Veriùs tamen est, vt huiusmodi distinctiones, vel ponderationes, aliquod quidem præbeant argumentum vnius, vel alterius qualitatis, quoties contraria probatio expressa, vel præsumpta, quæ ex fortioribus argumentis oriatur, contrarium non suadeat, non autem vt pernecesse conclu- dant; Facti etenim potiùs quàm

iuris

iuris quæstio est, ideoque ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantijs id desumendum venit, veritatis, aut verisimilis voluntatis substantia potiùs, quàm huiusmodi verborum formalitatibus, vel renunciandi occasione attentis, vt in sua sede latiùs aduertitur. B.

III.

De effectibus ex vna, vel altera renunciationis specie, vel natura resultantibus.

QVando simpliciter, ac indefinitè verè extinctiua, seu realis renunciatio fit, per quam renuncians principaliter id agat, vt à bonorum, ac iurium renunciatorum acquisitione extraneum se
14 faciat, atque pro mortuo se habere velit, istaque sit principalis, seu finalis renunciandi causa; Quam-

B. *locis citatis à disc.* 1. *ad* 12.

Quamuis alia occaſio, vel alicuius perſonæ dilectio, ad id agendum impulſum dederit, indefinitè remotiori locus aperitur, non ex ipſius renunciantis iure, ſed ex proprio illius, qui per huius obſtaculi remotionem, ex remotiore proximior effectus eſt, ideoque pariformiter omnibus in eodem gradu exiſtentibus, vel idem ius habentibus, actus prodeſt, perindè ac ſi perſona renunciantis mortua eſſet, vel nunquam in rerum natura extitiſſet.

Minuſque ceſſatio perſonæ, vel cauſæ, quæ impulſum ad id dedit, renunciationem reſoluit, ſeu ceſſare facit, vtpotè, renunciationis effectu, illicò, ac perfectè conſumato.

Vbi verò tranſlatiua ſit, vel perſonalis, triplex reſultat diuerſus effectus; Primò nempè, vt eidem renunciatario aliàs non diſponenti, renuncians in ipſiſmet
15 bonis, ac iuribus renunciatis ſuccedere non prohibeatur; Secundò, vt renunciatio, renunciatario

rio tantùm prosit, eiusque successoribus, vel alijs capacibus, quorum fauore dispofuerit, vel disponere potuerit, non autem alijs à renunciante, vel renunciatario verisimiliter non contemplatis; Et tertiò, vt cessante persona contemplata, vel altera, in qua ipsa persona, præsupposita potestate, dispofuerit, ad iura renunciata debeatur regressus, ipsaque renunciatio resoluatur, vel cesset, tanquam ex cessante causa, vt pariter latiùs in propria sede aduertitur. C.

I V.

De comprahensione bonorum, ac iurium, & quænam sub renunciatione veniant, necnè.

STrictam, ac rigorosam renunciationis interpretationem fieri debe-

C. *locis proximè citatis à disc. 1. ad 12.*

debere, vt quo minus renuncian-
ti præiudicet, pro regula Iuristæ
communiter statuunt; Veriùs au-
16 tem est, vt renunciandi causa,
seu renunciantis qualitas pro mo-
ribus regionis, attendi debeat;
Vbi etenim illa renunciatio sit,
quæ extraneo absque probabili
17 motiuo fiat, adeout ea intret do-
natio, vel remissio, quæ perditio-
nem redoleat, atque pro renun-
ciantis, ac renunciatarij qualita-
te, circumuentionis suspicionem
aliquam habeat, rectè dicta regu-
la stricta, nimiùmque rigorosa
interpræatio ad verborum limi-
tes intret; Secùs autem vbi re-
nunciationis occasio, vel renun-
ciantis, ac renunciatarij qualitas
pro moribus regionis, rationabi-
lem eam reddat, vt potissimè il-
la renunciatio reputari solet, quæ
pro Italiæ vsu, per puellas carnali-
18 ter, vel spiritualiter decenter col-
locatas, accepta dote, patri, vel
fratribus fiat, cum tunc lata po-
tiùs, ac benigna interpræatio fa-
cienda sit.

Hinc

Hinc proindè, certa, & gene-
ralis regula, cuicumque casui ap-
plicabilis non de facili desuper
statuenda est, cum ex facti qua-
19 litate, ac circumstantijs deci-
sio pendeat, an æquitas, vel fa-
uor renuncianti potius, quàm
renunciatario assistat, vel è con-
trà. D.

Vbi verò de ijs iuribus agatur,
quæ directè, vel obliquè, ex te-
stamento competant; Regula est,
vt sub renunciatione non veniant,
20 nisi eorum specialis mentio, cum
certa notitia testamenti accedat;
Adhùc tamen, quia voluntatis,
non autem potestatis quæstio est,
si verborum amplitudo, vel oc-
casionis, aut personarum, seù re-
compensæ qualitas, istorum iu-
rium compræhensionem suadeat,
eamque verisimilem reddat, illa
iuris præsumptio, quæ à dicta
regula manat, contrariæ proba-
tioni, ex fortioribus etiam præ-
sumptio-

D. *ibidem locis proximè citatis*.

sumptionibus resultanti, cedere debet. E.

Ea quoquè bona, vel iura sub renunciatione, absquè speciali mentione non cadunt, quæ renunciari, vel cedi sub pœna prohibi-
21 tum sit, cum prò delicti, ac pœnæ exclusione, fieri debeat interpretatio. F.

Siuè vbi cesset quidem prohibitio in renunciatario, cui nulla obstet incapacitas, quæ tamen, eo defecto, in hærede, vel suc-
22 cessore dignoscatur; Tunc etenim, nè remotiori, vel extraneo tàm per renunciationem, quàm per renunciatarium non contemplato, locus aperiatur, limitatè ad personam capacem renunciationem factam esse censendum est, vt ea defecta, integrum renunciantis ius remaneat, ac si ea facta non esset. G.

Ea quoque necessaria, seu pœnalis

E. *ibidem*.
F. *ibidem præsertim disc. 4. & 5.*
G. *ibidem proximè*.

nalis ſucceſſio, quam lex contra-
binubum parentem, primi matri-
monij filijs reſeruat, ſub renuncia-
23 tione regulariter non venit, ni-
ſi verba, ſeu aliæ facti circum-
ſtantiæ limitationem regulæ indu-
cant. H.

Proùt alicuius etiam particu-
laris perſonæ ſucceſſioni facta-
renunciatio, quæ valida ſuppo-
natur, ea non capit, quæ ex te-
24 ſtamentaria, vel aliàs expreſſa-
diſpoſitione eiuſdem, de cuius
ſucceſſione agitur, veniunt, niſi
validè iſta quoquè ſpes renuncia-
ta ſit. I.

Et in ſumma, facti, ac volun-
tatis eſt quæſtio, quæ compræ-
henſionem includat, vel exclu-
dat, ideoquè certam regulam ge-
25 neralem, cuicumquè caſui ap-
plicabilem non facilè recipit, ſed
pro facti qualitate decidendum-
eſt, ſubſtantiam voluntatis, po-
tiùs quàm verborum formulas,
vel

H. *hoc tit. diſc.* 12.
I. *diſc.* 13.

vel generales iuris regulas, aut præsumptiones attendendo, vt latius in sua sede, cum ea, quæ facti sunt, ac voluntatis, sub compendio firmè explicabilia non sint.

Sub non compræhensione quoquè cadunt renunciantis filij, quibus ex propria persona, proprioquè iure venientibus, non obstat
26 matris renunciatio, nisi pro eis, qui sint renunciantis hæredes, quoquè facta sit, vel ità suadeat æquitas, quia dotem habeant, ob quam renunciatio facta sit pro facti qualitate. L.

V.

De renunciationis resolutione, vel cessatione, ac regressu ad bona vel iura renunciata.

ILle regressus, qui resignantium beneficia ecclesiastica fauore, ex

L. *hoc tit. disc.* 15.

ex lege resignationis, vel ex iu-
ris dispositione, ob pensionis non
27 solutionem, aliumuè defectum
conceditur, sub hac materia non
cadit, cum sub ea, quæ peculiaris
beneficiorum est, cadat, suamquè
sedem habeat.

Idemquè in eo regressu, qui
donatori, ob non implementum
legum, vel onerum, quæ in do-
natione adiecta sint, donatori
28 conceditur, cum id pariter pro-
priam, ac particularem donatio-
num sedem habeat; Vt etiam ha-
bent pacta resolutiua, vel resciffo-
ria, quæ in correspectiuis etiam,
ac onerosis contractibus adijcian-
tur. M.

De illa siquidem renunciatio-
ne in hac sede agitur, quæ dela-
tis bonis, ac iuribus, vel (frequen-
tius) deferendis, ac speratis suc-
29 cessionibus, occasione matrimo-
nij per puellas, vel occasione
mortis

M. *sub tit. de donat. & sub tit. de fidei-com. & sub tit. de benef.*

mortis ciuilis, quæ ab aſſumptione ſtatus Regularis, per illos vtriuſquè ſexus fiat, an ſcilicèt, rebus in eodem ſtatu non permanentibus, ipſoquè ſtatu immutato, tanquam ex ceſſante cauſa, vel ceſſante præſuppoſito, reſoluatur, ac ceſſet.

Vbi autem in renunciatario, ſtatus rerum immutatio ſequatur, quia nempè deficiat, adeoùt renunciante ſuperſtite, iuriùm, ac
30 bonorum renunciatorum commodum, non perſonæ contemplatæ, ſed eius extranei hæredis, vel ſucceſſoris futurum ſit; Tunc à ſuperius enunciata natura, ſeù qualitate renunciationis deciſio pendet, an ſcilicèt, ea realis, vel reſpectiuè perſonalis potiùs cenſenda ſit, vt hoc ſecundo caſu, in quo perſonæ contemplatio finalis, ac taxatiua fuerit, ceſſet, ſecùs autem è contrà, quia nempè renunciatarius pro diſponendi libertate, quam ad exercitium deduxerit,

rit, de renunciatione sollicitus fuerit. N.

Maior itaquè cadit quæstio, vbi in ipso renunciante, status immutatio sequatur, adeoùt ea cesset qualitas, quæ renunciatio-
31 nis causa fuit, nequè aliàs facta esset, quia nempe (gratia exempli) ille, qui in arctiori, & incapaci Religione professionem emissurus, renunciationem fecerit, ad laxiorèm, & capacem in communi, cum aliqua etiam permissiua priuata commoditate transitum faciat; Siuè occasione Episcopatus, vel alterius Dignitatis ad sæculum de facto redeat; Aut quod ob Religionis suppressionem, vel ob Apostolicam dispensationem, idem redditus ad sæculum de facto sequatur, cum similibus.

Quamuis autem, aliquis desuper opinionum conflictus inter Scribentes dignoscatur; Veriùs tamen

N. *disc.* 1. *&* *seqq.* *ad* 11.

tamen eſt, vt regulariter; In eo effectu, qui iam ante rerum immutationem ſequutus, vel conſumatus eſt, cauſæ productiuæ ceſſatio reſolutionem non inducat; ſecùs autem, vbi de illis quæ adhùc effectum ſortita non ſint; Id autem nequè certam, ac generalem recipit regulam, cum pariter pro facti qualitate deciſionem recipiat ex ijs diſtinctionibus, & circumſtantijs, de quibus in ſua ſede latiùs habetur. O.

Vbi enim reſolutio ſequatur, ob adhùc non perfectam renunciandi cauſam, quia nempè Regularis deſtinata profeſſio, cuius intuitu renunciatio facta ſit; tàm de facto, quàm de iure, ſuum non ſortiatur effectum, vel ſi de facto ſortiatur, euentus tamen ineffectuationem de iure detegat, quia nempè inualida ſit profeſſio, ideoquè cauſa ad non cauſam reducatur, atquè renuncians priorem ſtatum, nunquam verè dimiſſum,

O. *hoc tit.diſc.17.*

ſum, cuiuſdam poſtliminij iure reaſſumat, tunc, non ceſſationis, vel reſolutionis, ſed imperfectionis, vel non effectuationis termini cadunt; Niſi expreſsè de actus firmitate, iſto etiam caſu validè cautum ſit; P. Cum alijs in ſua ſede inſinuatis.

FINIS.



P. *ibidem, & ſub tit. de donat. diſc. 15*



